

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Stichting Pleegouderssupport Zeeland

De bejegening van pleegouders in Zeeland door de pleegzorgbegeleiders en voogden

Masterscriptie Opvoedingsondersteuning

Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen

Universiteit van Amsterdam

V.A. de Leede, 10242678

Dr. F.B. van Rooij

Amsterdam, juli 2012

Abstract

The treatment of foster parents in Zeeland, by social workers and guardians.

This research is about the treatment of foster parents by the social worker and the (family) guardian. The definition of the treatment chosen in this research is 'the way someone behaves towards another'. On the one side the treatment is being influenced by the attitude of a person, on the other side the treatment is being expressed in the person's behavior. The satisfaction of the foster parents and influencing factors on treatment are investigated in study 1, by using an online questionnaire among 81 foster parents. Foster parents are satisfied with the treatment by the social worker, but not with the treatment, especially the involvement, by the guardian. Personality, education, number of foster families, length of placement and the relationship between foster parent and child are related to the treatment of the foster parent. In study 2 a semi-structured interview is used to investigate the treatment that foster parents prefer to experience. Eight foster parents were included. Social workers and guardians should express involvement, reliability, clearness, equality, support and respect. A recommendation for social workers and guardians is to provide more clearness about the position and the relationship between foster parents, social workers and guardians.

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt het resultaat van mijn afstudeerproject. Afgelopen maanden ben ik bezig geweest met het voorbereiden en uitvoeren van dit onderzoek en het schrijven van deze scriptie. Ik heb er hard voor gewerkt. Een aantal mensen heeft mij hierbij geholpen en een woord van dank is hier op zijn plaats.

Ten eerste wil ik graag Floor van Rooij bedanken, die mij vanaf het begin begeleid heeft in het opzetten en het uitvoeren van het onderzoek. Uw manier van begeleiden heb ik als zeer prettig ervaren. U was altijd beschikbaar wanneer ik u nodig had en om uw hulp vroeg. Uw interesse in en enthousiasme over mijn onderzoeksproject vond ik erg fijn. Bedankt voor uw inzet en begeleiding!

Ten tweede wil ik graag Gerda Doelman bedanken, die mij vanuit Stichting Pleegouderssupport Zeeland begeleidt heeft bij het onderzoek. De leerzame gesprekken, het interview en de gedachtewisselingen vond ik erg fijn. En niet in de laatste plaats de gastvrijheid in de periode dat ik veel in Zeeland aanwezig was, ik heb genoten van het prachtige uitzicht over Middelburg!

Ook wil ik graag Pim Mesie bedanken. U heeft met het regelen van de praktische zaken dit onderzoek mogelijk gemaakt. Wanneer ik iets nodig had, regelde u dat zeer snel en adequaat. Dit heeft er mede toe geleid dat dit onderzoek zo soepel verlopen is. Hartelijk dank voor al uw inzet!

Ook wil ik graag de initiatiefgroep in zijn geheel bedanken. Vanaf het begin mocht ik vergaderingen bijwonen en hebben jullie mij de praktijk van het pleegouderschap en de belangenvereniging laten ervaren. Jullie hebben mij de mogelijkheid geboden om ervaring op te doen in de omgang met pleegouders, door bijwonen van cursusavonden en door het geven van een thema-avond. De manier waarop jullie te werk gaan, met zoveel passie, enthousiasme en daadkracht is werkelijk aanstekelijk. Ik heb er bewondering voor.

Als laatste wil ik graag Frans de Leede, Bente de Leede en Renske de Leede bedanken voor de praktische ondersteuning bij het sturen van de wervingsbrieven en het schrijven van deze scriptie. Voor mij is in de afgelopen maanden het belang van de ondersteuning van pleegouders benadrukt en ik hoop dat u door het lezen van deze scriptie ook iets van dat belang zult zien.

Veerle de Leede

Inhoudsopgave

Abstract	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Leeswijzer	6
Inleiding	7
Pleegzorg	7
Pleegzorg in Nederland	7
Pleegzorg in Zeeland	8
Stichting Pleegoudersupport Zeeland	8
Drie partijen waar pleegouders mee te maken hebben	9
Bejegening	9
Definitie	9
Attitude, bejegening en gedrag	10
Bejegening van de pleegouder	11
Invloeden op ervaring en bejegening	12
Gevolgen van bejegening	12
Vraagstelling	13
Hypothesen	13
Methode	15
Onderzoeksdesign	15
Studie 1	15
Werving	15
Onderzoeksprocedure	16
Onderzoeksgroep	17
Instrumenten	18
Analyses	20
Studie 2	20
Werving	20
Onderzoeksprocedure	21
Onderzoeksgroep	21
Instrumenten	21
Analyses	21
Resultaten	23
Studie 1	23
Hoe ervaren pleegouders in Zeeland de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd?	23
Is er een verband tussen de bejegening en pleegouderkenmerken	25
Is er een verband tussen de bejegening en pleegkindkenmerken?	27

Is er een verband tussen de bejegening en pleeggezinkenmerken?	28
Is er een verband tussen de bejegening en plaatsingskenmerken?	28
Is er een verband tussen de bejegening en de relatie tussen de pleegouder en het pleegkind?	29
Studie 2	31
Definitie	31
Belangrijke aspecten	31
Bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd	32
Invloed op de ervaring en bejegening	38
De samenwerking	39
Discussie	40
Beperkingen	40
Studie 1	41
Studie 2	43
Aanbevelingen	46
Aanbevelingen voor de praktijk	46
Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	46
Samenvatting	48
Referentielijst	49
Bijlage I Interview	53
Bijlage II Codebomen	56
Bijlage III Verslag stichting Pleegoudersupport Zeeland	60
Bijlage IV Verslag kennismaking met de praktijk van stichting Pleegoudersupport Zeeland	61

Leeswijzer

In deze scriptie wordt een aantal woorden meerdere keren gebruikt, wat tot verwarring kan leiden. Daarom volgt hieronder een uiteenzetting van het woordgebruik.

De pleegouder wordt veelvuldig genoemd in deze scriptie. Het enkelvoud, de pleegouder, en het meervoud, de pleegouders, worden door elkaar gebruikt.

Ook het woord pleegkind wordt vaak gebruikt. Omdat veel herhaling van dit woord kan leiden tot onleesbaarheid, wordt in het vervolg geschreven over het kind, hiermee wordt telkens het pleegkind aangeduid.

Over de term voogdij kan ook enige verwarring ontstaan. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen voogdij en gezinsvoogdij. Bij gezinsvoogdij houden de ouders het wettelijke gezag over het kind. De gezinsvoogd is dan een toevoeging aan het gezag van de ouders. Keuzes van de ouders moeten in overleg met de gezinsvoogd gemaakt worden. Wanneer er sprake is van voogdij heeft Bureau Jeugdzorg (BJZ) of de pleegouder het wettelijk gezag over het kind. De voogd krijgt de verantwoordelijkheid om belangrijke beslissingen over het kind te nemen (www.bjzflevo.nl). In de pleegzorg kunnen beide vormen van voogdij voorkomen. In deze scriptie zal alleen de term voogd of voogdij gebruikt worden, hiermee wordt echter zowel de voogd(ij) als gezinsvoogd(ij) mee aangeduid.

In deze scriptie worden pleegouders, pleegkinderen, pleegzorgbegeleiders en voogden aangeduid met hij. Hiermee kan ook verwezen worden naar een vrouw of meisje.

1. Inleiding

In 2010 hebben 24.150 kinderen, voor lange of korte tijd, gebruikt gemaakt van pleegzorg. In de afgelopen tien jaar is het aantal kinderen in de pleegzorg verdubbeld, maar de forse groei van de afgelopen jaren stabiliseert zich nu. In 2010 waren er ruim 15.500 pleeggezinnen om de 24.150 pleegkinderen op te vangen (Pleegzorg Nederland, 2011a).

Het zorgen voor pleegkinderen kan een rijke ervaring zijn, maar het vergt ook veel van pleegouders. Daarom is ondersteuning van belang, zodat de zorg voor het pleegkind meer effectief uitgevoerd kan worden (Nixon, 1997).

1.1 Pleegzorg

1.1.1 Pleegzorg in Nederland.

In Nederland wordt de toegang tot pleegzorg, door middel van een indicatiestelling, beheerd door Bureau Jeugdzorg (BJZ). De indicatiestelling omschrijft de problemen van de cliënt, de oplossing hiervoor en de termijn voor gestelde hulp. Wanneer BJZ oordeelt dat het voor een kind het beste is in een pleeggezin te worden geplaatst, zal BJZ een pleegzorginstelling de opdracht geven deze zorg voor het kind te realiseren (Andree & Sluiter, 2010).

Er bestaan meerdere vormen van pleegzorg die verschillen in duur, intentie en het type gezin (Strijker, 2006). In de intentie zijn er twee verschillende typen te onderscheiden, namelijk pleegzorg als onderdeel van het zorgprogramma, daarnaast is er het type pleegzorg als opvoedingsarrangement. Het eerste type, de zogenaamde hulpverleningsvariant, is bedoeld om de oorspronkelijke opvoedingssituatie te herstellen (Andree & Sluiter, 2010). Er is intensieve hulp voor de biologische ouders en het gezin. Bij pleegzorg als opvoedingsarrangement is de plaatsing meer gericht op de ontwikkeling van het kind in het pleeggezin, het gaat om een langdurige plaatsing en dit is niet tijdsgebonden. Er blijft wel contact met het eigen gezin.

Er zijn drie verschillende vormen in de duur van pleegzorgplaatsing te onderscheiden. Ten eerste deeltijd pleegzorg, dit is een vorm van ondersteunende pleegzorg. Hier vallen weekendpleegzorg, vakantiepleegzorg en dagpleegzorg onder (Van Arkel, 2009). In 2010 werd 15% van de nieuwe pleegkinderen geplaatst in een deeltijdpleeggezin (Pleegzorg Nederland, 2011a). Ten tweede de kortdurende pleegzorg waar de crisispleegzorg, noodopvang, de overbrugging en de observatie onder geschaard worden (Van Arkel, 2009). 23% van de nieuwe plaatsingen in 2010 werd ondergebracht in de kortdurende pleegzorg (Pleegzorg Nederland, 2011a). De deeltijd en kortdurende pleegzorg vallen onder de hulpverleningsvariant van pleegzorg. Als laatste is er de langdurende pleegzorg, deze vorm heeft als intentie een opvoedingsarrangement te bieden voor een kind (Van Arkel, 2009). Deze vorm van pleegzorg vertegenwoordigde 62% van de nieuwe pleegzorgplaatsingen in 2010 (Pleegzorg Nederland, 2011a).

Daarnaast kan er nog onderscheid gemaakt worden in het type pleeggezin waarin het kind geplaatst wordt, namelijk bestandspleeggezin of netwerkpleeggezin. Bij een netwerkpleeggezin wordt een kind geplaatst bij bekenden, te denken valt aan verwanten of vrienden. Dit kan via BJZ worden geregeld, dan is het een formele plaatsing (Van Arkel, 2009). In 2010 woonden 41% van de pleegkinderen in een netwerkpleeggezin (Pleegzorg Nederland, 2011a). Ook kan er sprake zijn van een informele plaatsing, dan regelen ouders zelf, zonder tussenkomen van BJZ, dat verwanten of

bekenden het kind voor langere dan wel kortere tijd opvangen. Bij een bestandspleeggezin wordt een kind in een gezin geplaatst dat het niet kent (Van Arkel, 2009).

Ook kan er onderscheid gemaakt worden op grond van de positie van de pleegouder en ouder. Wanneer er sprake is van een vrijwillige plaatsing hebben de ouders het volledige gezag over het kind. Zij stemmen in met de plaatsing van het kind in het pleeggezin en kunnen op elk moment de pleegzorgplaatsing beëindigen (Kramer, 2006). In 2010 was een derde van de plaatsingen in een vrijwilliger kader. Twee derde van de plaatsingen werd gerealiseerd vanwege een justitiële kinderbeschermingsmaatregel. Dit kan een Onder Toezicht Stelling (OTS) zijn of een voogdijmaatregel (Pleegzorg Nederland, 2011a). Een OTS is een tijdelijke maatregel, waarbij het mogelijk is dat het kind in huis blijft wonen. In dat geval wordt een ouder intensief begeleid bij de opvoeding en verzorging van een kind. Echter, vaak wordt er bij het uitspreken van een OTS een *machtiging tot uithuisplaatsing* gegeven, dan wordt een kind uit huis en in een pleeggezin geplaatst. Bij deze maatregelen houdt de ouder het gezag over het kind. Het is mogelijk dat er (tijdelijk) een gezinsvoogd aan het gezag van de ouders wordt toegevoegd (www.bjzo.nl). Deze maatregelen zijn van korte duur, hoewel deze jaarlijks verlengd kunnen worden. Het doel van een OTS is het herstellen van en eventueel de terugplaatsing van het kind naar, een veilige thuissituatie (Kramer, 2006).

Waar bij een OTS de ouders wel het gezag over het kind behouden, bij een *onthefving van de ouderlijke macht* is dat niet het geval. Ouders hebben dan geen gezag meer over het kind, maar ze blijven wel onderhoudsplichtig. Deze maatregel kan alleen worden opgelegd door de kinderrechter. Bij het opleggen van deze maatregel moet wel duidelijk zijn dat het kind niet binnen redelijke tijd teruggeplaatst kan worden naar huis. In dit geval wordt er een voogd over het kind aangesteld, dat kan BJZ of een pleegouder zijn (Kramer, 2006).

De zwaarste maatregel die uitgesproken kan worden is de *ontzetting uit de ouderlijke macht*. Deze maatregel wordt tegenwoordig nauwelijks opgelegd. In deze situatie ligt het volledige gezag bij de pleegouder of BJZ (Andree & Sluiter, 2010).

1.1.2 Pleegzorg in Zeeland.

In Nederland zijn er 28 (regionale) jeugdzorginstellingen die pleegzorg aanbieden (Pleegzorg Nederland, 2011a), waarvan er drie (ook) in Zeeland actief zijn. Een van deze aanbieders is Stichting Juvent Jeugd en Opvoedulp (Juvent). Deze is de grootste zorgaanbieder in Zeeland en biedt verschillende vormen van (jeugd)hulpverlening, waaronder pleegzorg (Juvent, 2011). Zoals Juvent (2011) in het jaarverslag van 2010 aangeeft zijn zij de preferente zorgaanbieder in Zeeland op het gebied van onder andere pleegzorg. Zij heeft circa 500 pleeggezinnen in het bestand.

Naast Juvent zijn er nog twee andere aanbieders van pleegzorg in Zeeland, de William Schrikker Groep (WSG) en SGJ Christelijke Jeugdzorg (SGJ). WSG is aanbieder van pleegzorg voor kinderen met een beperking of een chronische ziekte (www.wsg.nu). SGJ biedt pleegzorg in christelijke pleeggezinnen in Zeeland.

1.1.3 Stichting Pleegouderssupport Zeeland.

In Zeeland is vijf jaar geleden een belangenvereniging voor pleegouders opgericht: Stichting Pleegouderssupport Zeeland (zie bijlage IV). Deze stichting staat voor het verbeteren van de positie van pleegouders, door het aanbieden van projecten en activiteiten die de pleegzorgsituatie positief

beïnvloeden (Stichting Pleegouderssupport Zeeland, 2007). Na verschillende berichten uit het veld, wilde de stichting een objectief onderzoek laten uitvoeren naar de bejegening van pleegouders door professionals. Daarvoor is dit onderzoek opgezet en uitgevoerd.

1.1.4 Drie partijen waar de pleegouder mee te maken heeft.

Bastiaensen (2001) geeft aan dat pleegouders te maken hebben met relaties, onder andere met de volgende partijen: Bureau Jeugdzorg, de pleegzorgorganisatie en de biologische ouders.

Wanneer de kinderrechter beslist dat een kind uit huis geplaatst moet worden, krijgt BJZ de verantwoordelijkheid over het kind. BJZ bepaalt de inhoud van het beleid ten aanzien van het kind en zijn ouders (Van der Bergh & Weterings, 2010). De belangrijkste taak van BJZ is zich sterk maken voor de positie van het kind. De persoon die vanuit BJZ direct contact heeft met de pleegouder is de voogd van het kind. De voogd stelt, eventueel in overleg met de ouders en het kind, een plan van aanpak op (Kramer, 2006). Moet een kind naar een pleeggezin, dan schakelt BJZ een pleegzorgorganisatie in die een plek in een pleeggezin regelt.

De pleegzorgorganisatie is de organisatie waarmee de pleegouder een pleegzorgcontract aangaat voor de zorg voor het kind. De pleegzorgbegeleider is de contactpersoon vanuit de pleegzorgorganisatie, deze heeft als taak de hulpverlening te organiseren en de pleegouder ondersteuning te bieden en te begeleiden bij de opvoeding en zorg voor het kind (Kramer, 2006; De Baat & Bartelink, 2011).

De biologische ouders van het kind zijn een partij waar de pleegouder ook mee te maken heeft. Wanneer de biologische ouders het (gedeeltelijke) gezag over het kind hebben, moet de pleegouder veel overleg plegen met de ouders, bijvoorbeeld over medische behandeling of gevallen van aansprakelijkheid (Kramer, 2006). In de meeste gevallen wordt een omgangsregeling getroffen tussen het kind en de biologische ouders. Soms komen de biologische ouders in het pleeggezin op bezoek of moet de pleegouder het telefonisch contact tussen biologische ouders en het kind begeleiden. Er is in veel gevallen direct contact tussen de biologische ouder en de pleegouder.

1.2 Bejegening

1.2.1 Definitie.

In een relatie tussen personen is er altijd sprake van bejegening. Bosch (1998) bespreekt in zijn boek de bejegening door hulpverleners in de gezondheidszorg. Hij maakt een driedeling in het begrip bejegening, het gaat volgens hem om de visie, de attitude en de kritische zelfreflectie van de hulpverlener. Met visie wordt aangegeven hoe men naar mensen kijkt en hoe men met anderen om wil gaan. Het is belangrijk om als samenwerkend team dezelfde visie te delen. Door middel van gedrag en attitude wordt deze visie geuit. Door kritische zelfreflectie kan men nagaan in hoeverre de attitude en het gedrag de gestelde visie uitdragen en of dit moet worden bijgesteld. In de manier waarop men met elkaar omgaat, worden de visie en attitude van die persoon weerspiegeld (Bosch, 1998).

Van der Werf (2009) gaat in een lezing op zoek naar de betekenis van bejegening en begeleiding in de psychiatrie en justitie, waarbij hij tot de conclusie komt dat bejegening vooral een begrip is met een morele lading. Het gaat om normen en waarden in de dagelijkse omgang, hoe men zich wel en niet hoort te gedragen tegenover cliënten.

Over de definitie van bejegening op zich is weinig geschreven. In de onderzoeken en stukken die geschreven zijn over bejegening wordt de definitie uit het *Van Dale Groot woordenboek der Nederlandse taal* (Geert & Heestermans, 1995), ‘zich op een bepaalde wijze jegens iemand of iets gedragen (...)’, overgenomen (Van Erve, Poiesz & Veerman, 2005; Bosch, 1998). Deze definitie is ook gebruikt in dit onderzoek.

Opvallend is de zoektocht van Van der Werf (2009) naar een adequate Engelse en Duitse vertaling van het begrip bejegening, waarbij hij opmerkt dat er geen een-op-een vertaling van dit begrip blijkt te zijn. Hij concludeerde dat in het Engels bejegening hetzelfde betekent als behandeling, namelijk ‘treatment’. In het Duits valt het woord bejegening samen met ontmoeten in het woord ‘begegnen’. Bejegening blijkt een Nederlands begrip te zijn.

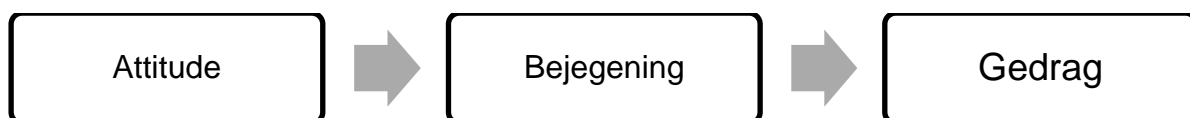
Van Erve, Poiesz en Veerman (2005) onderzoeken bejegening in de context van de jeugdzorg en geven aan dat bejegening in deze context gaat om de manier waarop de hulpverlener met zijn cliënt omgaat, los van alle technische interventies.

Uit bovengenoemde artikelen blijkt dat de definitie van een adequate bejegening afhankelijk is van de context (Van der Werf, 2009; Van Erve, Poiesz & Veerman, 2005; Bosch, 1998). Uitslag (2011) bevestigt dit door aan te geven dat de bejegening van een persoon verband houdt met de positie van de persoon.

De positie van pleegouders is een veel besproken onderwerp. Door organisaties worden pleegouders wel ‘vrijwillige hulpverleners’ genoemd, omdat zij sterk betrokken worden in het opzetten en uitvoeren van het hulpverleningsplan en in het kader van jeugdzorg een kind opvoeden en verzorgen (Pleegzorg Nederland, 2011b; Strijker & Zandberg, 1999; NVP, 2007). Ook wordt een pleegouder wel een cliënt genoemd, omdat zij, voor het kind, van jeugdzorg gebruik maken. Echter, pleegouders geven zelf aan, in het evaluatieonderzoek naar de Wet op Jeugdzorg, dat zij zichzelf zien als opvoeders en niet als vrijwillige hulpverleners en cliënten, tenzij zij zelf een indicatie aanvragen (Baecke et al., 2009; Pleegzorg Nederland, 2011b). Er blijken verschillende visies te zijn op de positie van de pleegouder.

1.2.2 Attitude, bejegening en gedrag.

Zoals eerder opgemerkt, komt de bejegening tot uiting in het gedrag van een persoon (Van der Werf, 2009; Van Erve, Poiesz & Veerman, 2005). Anderzijds noemt Bosch (1998) in zijn boek dat ook de attitude een belangrijke rol speelt in de bejegening. In de attitude geeft men de visie gestalte. Ook Van der Werf (2009) geeft aan dat wanneer men de bejegening wil veranderen, er eerst een attitudeverandering moet plaatsvinden. In de *theory of planned behavior* wordt geconstateerd dat de attitude tot uiting komt in het gedrag van een persoon en dat de attitude een van de factoren is die het gedrag bepaalt (Ajzen, 1991; Hanegraaf, 2011). De bejegening, de manier waarop men zich jegens een ander gedraagt, heeft dus te maken met het gedrag en de attitude van een persoon (zie Figuur 1).

Figuur 1. Verhouding attitude, bejegening en gedrag.

1.2.3 Bejegening van de pleegouder.

In het verleden is geen onderzoek gedaan naar de bejegening en het contact tussen de voogd en de pleegouder en de (behoefte aan) begeleiding door de voogd. Wel wordt er in de media melding gedaan van onheuse bejegening door BJZ (NVP, 2007). Wat betreft de bejegening door de voogd, is deze studie een exploratief onderzoek.

Over de bejegening door de pleezorgbegeleider worden door (inter)nationale belangenverenigingen hoofdzakelijk negatieve meldingen gedaan (Stichting Pleegwijze(r), 2011; Nijon, 2000; Van Bebber, Van Bebber, De Mooij & De Mooij, 2007). Deze beweringen zijn echter niet wetenschappelijk bewezen, maar het zijn ervaringen die door belangenverenigingen gehoord worden. Pleezorgorganisaties hebben daarentegen wel onderzoeken uitgevoerd naar de bejegening, waaruit blijkt dat pleegouders wel tevreden zijn over de bejegening door de pleezorgbegeleiders (XS2Quality, 2008; Leloux & Weststrate, 2009; Elker Pleezorg, 2009). In deze onderzoeken wordt niet verder ingegaan op hoe pleegouders de bejegening idealiter zouden zien en doen alleen onderzoek onder de pleegouders die zijn aangesloten bij een organisatie. Er zijn dus geen onderzoeken die zich in het bijzonder richten op de bejegening van pleegouders van verschillende organisaties door zowel de pleezorgbegeleider als de voogd.

Er zijn echter wel verschillende onderzoeken gedaan naar de behoefte van pleegouders betreffende de begeleiding door de pleezorgbegeleider. Veel van de onderzochte begeleidingsaspecten hebben te maken met het gedrag en de attitude van de pleezorgbegeleider ten opzichte van de pleegouder.

Zo blijkt uit verschillende studies dat samenwerking en gelijkwaardigheid in de ondersteuning erg belangrijk is voor de pleegouder. De pleezorgbegeleider behoort op een gelijkwaardige en respectvolle manier met de pleegouder om te gaan (Van Beek, 1998; Fisher et al., 2000; Annie Casey Foundation, 2002). Daarnaast hebben pleegouders vaak het idee dat zij het pleegkind beter kennen dan de pleezorgbegeleider. Daarom willen zij graag betrokken worden in beslissingen aangaande het pleegkind en bij het opstellen van het hulpverleningsplan, waardoor zij erkend worden als leden van het 'team' rondom het kind (MacGregor, 2006; Sanchirico et al., 1998; Thoburn, 1994; Triseliotis et al., 1998; Fisher et al., 2000). De pleegouders willen namelijk graag erkenning krijgen in hun deskundigheid en hun rol als pleegouder (Annie Casey Foundation, 2002; MacGregor, 2006). Nederlandse pleegouders blijken deze erkenning te missen (Bastiaensen, 2001).

Veel pleegouders geven aan dat zij het belangrijk vinden dat een pleezorgbegeleider zowel fysiek als emotioneel beschikbaar is voor de pleegouder wanneer deze contact met hem opneemt (Fisher et al., 2000; Annie Casey Foundation, 2002). De pleegouders willen graag dat de pleezorgbegeleider er is wanneer zij hem nodig hebben, door toegankelijk, beschikbaar en responsief te zijn, maar ook door het vrijmaken van tijd voor de pleegouder (Fisher et al., 2000). In de studie van Fisher et al. (2000) waren pleegouders betrokken die dit niet zo ervoeren. Vaak was de oorzaak daarvan het gebrek aan tijd door een te grote werkdruk of absentie of door gebrek aan betrokkenheid bij het gezin. Uit de studie van Nixon (1997) blijkt dat de pleegouders het aantal contactmomenten zien als indicator voor de interesse van de pleezorgbegeleider in het pleeggezin. Daarom vinden pleegouders de pleezorgbegeleiders die hen niet vaak bezoeken en weinig tijd steken in het pleeggezin, niet geïnteresseerd, terwijl pleegouders juist graag zien dat de pleezorgbegeleider betrokken is en interesse toont (Fisher et al., 2000).

De pleegouders in de studies van Rees en Wallace (1982) en in Fisher et al. (2000) vinden het belangrijk dat de pleezorgbegeleider naar de pleegouder luistert en ingaat op de gevoelens en behoeften van de pleegouder. Waarbij ook rekening gehouden moet worden met de omstandigheden waar de pleegouder zich op dat moment in bevindt.

Ook noemen pleegouders dat zij betrouwbaarheid heel belangrijk vinden, dat de pleezorgbegeleider doet wat hij zegt en dat men als pleegouder weet waar men aan toe is (Fisher et al., 2000). Nixon (1997) vindt ook dat de pleegouder-pleezorgbegeleider relatie gebaseerd moet zijn op vertrouwen, zodat de pleegouder al zijn zorgen kan delen met de pleezorgbegeleider. Uit de studie van MacGregor et al. (2006) blijkt dit vertrouwen niet altijd aanwezig te zijn, een aantal pleegouders geeft aan dat zij niet alles durven te vertellen aan hun pleezorgbegeleider uit angst voor verwijten.

1.2.4 Invloeden op ervaring en bejegening.

Er zijn verschillende factoren die van invloed zijn op hoe men de bejegening ervaart. Bosch (1998) schrijft in zijn boek dat men met elkaar moet bespreken hoe de relatie eruit daadwerkelijk ervaren wordt, omdat iedereen gedrag op zijn eigen wijze interpreteert. Hoe men de bejegening door een persoon ervaart, hangt dus mede af van zijn persoonlijkheid.

Het stressmodel van Lazarus en Launier (1978, zoals beschreven in Bastiasensen, 2001) gaat verder dan deze aanname. Dit model geeft aan dat de beleving van een situatie ontstaat uit de combinatie van kenmerken van de situatie en eigenschappen van de persoon. Matthews en Deary (1998) bevestigen dit door te stellen dat interpretaties van objectieve situaties beïnvloed worden door de *big five* persoonlijkheidskenmerken.

Het *big five* model omschrijft de vijf basisdimensies van de persoonlijkheid, namelijk extraversie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en intellectuele autonomie (De Raad, 2006). De wijze waarop een pleegouder de bejegening beleeft, kan dus ook beïnvloed worden door zijn persoonlijkheid en de situatie. Tevens geven Matthews en Deary (1998) aan dat gedragspatronen beïnvloed worden door persoonlijkheidskenmerken. Dus ook het gedrag van en de bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd wordt beïnvloed door hun persoonlijkheid.

Schreurs en Van Sleuwen (1994, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001) laten in hun onderzoek zien dat ook contextuele factoren invloed hebben op de tevredenheid over de begeleiding. Zij concluderen dat naarmate de plaatsing langer duurt, de pleegouders meer tevreden zijn over de begeleiding door de pleezorgbegeleider. Echter, in het onderzoek van Bastiaensen (2001) wordt dit weerlegd, wanneer uit haar onderzoek blijkt dat naarmate de plaatsing langer duurt, de relatie met de begeleider niet verandert.

1.2.5 Gevolgen van bejegening.

De bejegening heeft dus te maken met de attitude en het gedrag van een persoon. Uit de literatuur blijkt dat de attitude en het gedrag te maken hebben met de relatie tussen personen. Zo geven Miars et al. (1983) aan dat het gedrag van een persoon bijdraagt aan de basis van een relatie. Najavits en Strupp (1994) bevestigen dat gedrag een belangrijk aspect van de relatie is, wanneer zij aantonen dat therapeuten die meer positief gedrag vertonen, zoals begrip, warmte, helpen en bevestigen, een betere relatie met hun cliënt hebben. Uit het onderzoek van Gelso en Carter (1994) blijkt dat de cliënt-therapeut relatie bestaat uit de attitude en gevoelens van de cliënt en de therapeut jegens elkaar en de

manier waarop deze geuit worden. Zo vormt de bejegening een onderdeel van de relatie tussen personen.

Bastiaensen (2001) geeft aan dat de pleegouder te maken heeft met verschillende relaties, waaronder de relatie met de pleezorgbegeleider. De aard van en samenwerking tussen de relaties is van groot belang, omdat deze het opvoedproces beïnvloeden. De relatie tussen de pleegouder en het kind is dus mede afhankelijk van de relatie en daarmee de bejegening, tussen de pleegouder en de pleezorgbegeleider. Ook in andere disciplines wordt gezien dat de relatie tussen twee personen invloed heeft op andere relaties van deze personen. Zo vond Shulman (1995, 2006) dat de relatie tussen de supervisor en de maatschappelijk werker doorwerkt op de relatie tussen de maatschappelijk werker en de cliënt.

Damen en Pijnenburg (2005) vonden dat verbetering onder andere op het gebied van respect en gelijkwaardige bejegening van pleegouders als teamlid, door pleezorgbegeleiders en staf van de pleezorgorganisaties en verbetering op het gebied van de onzekerheid die pleegouders hebben omtrent hun rol en verantwoordelijkheid, leidden tot minder vroegtijdige beëindigingen van plaatsingen, minder verzet van pleegkinderen tegen plaatsing in de pleeggezinnen, meer psychologische vooruitgang bij de pleegkinderen, meer en beter contact met de biologische ouders en kortere verblijfsduur in de pleeggezinnen.

Ook heeft ontevredenheid over het contact en de relatie met de instantie invloed op de retentie van het pleegouderschap. Redenen om te stoppen met pleezorg zijn namelijk niet betrokken worden in beslissingen, geen goede communicatie met de pleezorgbegeleider, een pleezorgbegeleider die niet responsief is of wanneer de pleezorgbegeleider de pleegouder niet goed ondersteunt (Rhodes et al., 2001; MacGregor, 2006; Sanchirico et al., 1998; Triseliotis et al., 1998).

De bejegening is dus niet een op zichzelf staand proces, maar beïnvloedt en wordt beïnvloed door andere factoren.

1.3 Vraagstelling

Op basis van de vraag van Stichting Pleegouderssupport en op basis van de literatuur zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld.

1. Hoe ervaren pleegouders in Zeeland de bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd?
 - a. Is er een verband tussen de bejegening en pleegouderkenmerken?
 - b. Is er een verband tussen de bejegening en pleegkindkenmerken?
 - c. Is er een verband tussen de bejegening en pleeggezinnenkenmerken?
 - d. Is er een verband tussen de bejegening en plaatsingskenmerken?
 - e. Is er een verband tussen de bejegening en de relatie tussen de pleegouder en het kind?
2. Hoe zien pleegouders de ideale bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd?

1.3.1 Hypothesen.

Er wordt verwacht dat er een verband zal zijn tussen de bejegening en de pleegouderkenmerken. In de literatuur wordt een verband aangetoond tussen de interpretatie van gedrag en de persoonlijkheid. Aangezien bejegening geuit wordt in gedrag en de pleegouderkenmerken onder andere gemeten met een persoonlijkheidstest.

Ook wordt verwacht dat er een verband zal zijn tussen de pleegkindkenmerken, de pleeggezinkenmerken en de bejegening. Deze zijn indicatoren van de context waarin de pleegouder zich bevindt. Ook in het stressmodel van Lazarus en Launier (1978, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001) wordt aangegeven dat de context invloed heeft op de beleving van een situatie.

Schreurs en Van Sleeuwen (1994, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001) hebben in hun onderzoek aangetoond dat er een verband is tussen de lengte van de plaatsing en de tevredenheid over de begeleiding. Echter in het onderzoek van Bastiaensen (2001) wordt deze bevinding weerlegd. Op basis van de bevindingen van Schreurs en Van Sleeuwen (1994, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001) en het model van Lazarus en Launier (1978, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001) wordt verwacht dat er een relatie bestaat tussen de plaatsingskenmerken en de tevredenheid over de bejegening.

Uit de literatuur blijkt dat de relatie tussen twee personen door kan werken op andere relaties van een van deze (Shulman, 1995, 2006). Bastiaensen (2001) vindt dat de relatie tussen de pleegzorgbegeleider en de pleegouder het opvoedproces beïnvloedt. De hypothese is daarom dat er een verband bestaat tussen de bejegening en de relatie tussen de pleegouder en het kind.

2. Methode

2.1 Onderzoeksdesign

Dit onderzoek is opgedeeld in twee delen waarbij gebruik gemaakt wordt van verschillende methodologieën. Studie 1 is een kwantitatief onderzoek waarmee de eerste vijf onderzoeksvragen zijn beantwoord. Door middel van studie 2, een kwalitatief onderzoek, zijn de laatste twee onderzoeksvragen beantwoord.

2.2 Studie 1

In deze studie is een groep pleegouders gevraagd eenmalig een vragenlijst in te vullen. Met deze vragenlijst werden de pleegouders gevraagd naar hun tevredenheid over de bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd.

2.2.1 Werving.

Alle pleeggezinnen in de provincie Zeeland, die bekend zijn bij stichting pleegouderssupport Zeeland of een contract hebben bij WSG of SGJ (totaal 528 pleeggezinnen), zijn benaderd voor dit onderzoek (zie Tabel 1). Een pleegouder per pleeggezin werd gevraagd de vragenlijst in te vullen. De pleegouders in Zeeland zijn aangesloten bij een van de volgende organisaties: Juvent, WSG of SGJ. Een aantal van deze pleegouders is tevens actief bij de belangenvereniging voor pleegouders in Zeeland Stichting Pleegouderssupport. Inclusiecriteria van deze studie zijn: de pleegouder moet begeleiding krijgen van een organisatie en er moet tenminste een pleegkind in huis wonen.

In week 5 van 2012 is, via de post, een brief gestuurd naar de pleeggezinnen die aangesloten zijn bij Juvent ($n=470$). In deze brief werden het onderzoek en het doel ervan gepresenteerd. Tevens werd middels deze brief een van de pleegouders gevraagd mee te werken aan het onderzoek. Deze brief bevatte tevens de link naar de website waarop de vragenlijst ingevuld kon worden. De pleeggezinnen die aangesloten zijn bij SGJ ($n=28$) hebben in week 7 de brieven via het secretariaat van SGJ toegestuurd gekregen. De brieven voor de pleeggezinnen van de WSG ($n=30$) zijn in week 13 via de organisatie verzonden via de post. In week 9 van 2012 is een herinneringskaart gestuurd naar de pleeggezinnen van Juvent. De pleeggezinnen die bekend zijn bij Stichting Pleegouderssupport Zeeland zijn door middel van een nieuwsbrief in januari 2012 op de hoogte gesteld van het onderzoek. Daardoor zijn pleeggezinnen via verschillende kanalen benaderd voor deelname aan het onderzoek.

528 pleeggezinnen hebben middels een brief een verzoek gekregen tot deelname aan het onderzoek. 98 pleegouders (18.6%) hebben hier positief op gereageerd. Redenen voor het niet invullen van de vragenlijst zijn via email en telefoon verkregen, namelijk dat er op het moment geen pleegkind in huis woont, dat een pleegkind ouder is dan 18 jaar waardoor er geen begeleiding meer plaatsvindt of dat men te weinig tijd heeft om de vragenlijst in te vullen. Deze situaties kunnen niet allemaal onder non-respons gerekend worden, omdat een aantal pleegouders wel mee wilden doen, of hebben gedaan, terwijl zij niet voldeden aan de inclusiecriteria. Daardoor kan het exacte aantal non-respons niet gegeven worden. Door gebrek aan gegevens over de pleeggezinnen, was het niet mogelijk vooraf na te gaan welke pleeggezinnen in aanmerking zouden komen voor deelname aan het onderzoek. Om die reden zijn alle pleeggezinnen, die ingeschreven staan bij genoemde organisaties, benaderd.

Daarnaast hebben pleegouders van WSG, door toedoen van een communicatiefout, de brief pas na de genoemde sluitingsdatum gekregen. Daardoor zal een aantal pleegouders de vragenlijst niet

meer ingevuld hebben. Een aantal pleegouders heeft contact opgenomen met de vraag of het alsnog mogelijk was de vragenlijst in te vullen, waarvoor de sluitingsdatum verschoven is. Na het controleren van de inclusiecriteria en uitval halverwege het invullen van de vragenlijst, blijven er 81 respondenten (15.3% van de totale groep).

Tabel 1
Respons van de pleegouders per organisatie.

Organisatie	Benaderde pleeggezinnen	Pleegouders met een positieve reactie	Deelnemende pleegouders na controleren van inclusiecriteria	% van de onderzoeksgroep
	<i>Frequentie</i>	<i>Frequentie (%)</i>	<i>Frequentie (%)</i>	
Juvent Jeugd en Opvoedhulp Zeeland	470	72 (15.3)	66 (14.0)	81.5
Stichting Gereformeerde Jeugdzorg	28	1 (3.6)	1 (3.6)	1.2
William Schrikker Groep	30	8 (26.7)	8 (26.7)	9.9
Anders/onbekend	-	17 (-)	6 (35.3)	7.4
Totaal	528	98 (18.6)	81 (15.3)	100

Tabel 1 toont dat Juvent de grootste aanbieder van pleegzorg is in de provincie Zeeland, deze organisatie heeft de meeste pleegouders in het bestand. Een ruime meerderheid van de pleegouders uit dit onderzoek (81.5%) is dan ook pleegouder van Juvent. Onder SGJ en de WSG valt een aanzienlijk kleiner deel van de pleegouders in Zeeland, wat ook te zien is in het percentage pleegouders in dit onderzoek vanuit deze organisaties (respectievelijk 1.2% en 9.9%).

2.2.2 Onderzoeksprocedure.

Studie 1 is een kwantitatief onderzoek, waarbij gebruik werd gemaakt van een samengestelde vragenlijst. De respondenten kregen de link voor de digitale vragenlijst schriftelijk toegestuurd. Een aantal pleegouders prefereerden de vragenlijst schriftelijk in te vullen. Hen is, via de post, de vragenlijst toegestuurd.

Voor het invullen van de vragenlijst is schriftelijk uitleg gegeven over het doel van het onderzoek, de tijdsduur van het invullen van de vragenlijst en hoe de resultaten teruggekoppeld zullen worden naar de respondenten. Ook waren hierin de rechten van de respondenten beschreven: de deelname aan het onderzoek is geheel vrijwillig, vragen die men niet wil beantwoorden mogen overgeslagen worden en men mag zich te allen tijde terugtrekken uit het onderzoek (Bryman, 2008). De respondent moest instemmen met het *informed consent* voor men kon beginnen aan de vragenlijst.

Wanneer er meerdere pleegkinderen in het gezin waren, werd de pleegouder gevraagd de vragenlijst in te vullen voor de pleegzorgbegeleider en voogd van het oudste kind. Hiermee werd vermeden dat pleegouders selectief ervaringen zouden rapporteren. Wanneer het kind geen voogd had, werd de pleegouder gevraagd de vragenlijst alleen in te vullen over de pleegzorgbegeleider.

2.2.3 Onderzoeksgroep.

Pleegouderkenmerken. De onderzoeksgroep bestaat uit 81 pleegouders (15.3%; 14 mannen en 67 vrouwen) (zie Tabel 2). De gemiddelde leeftijd van de pleegouders is 45.6 jaar ($SD= 9.4$; range 27 tot 69) met een gemiddelde van 8.9 jaar ervaring als pleegouder ($SD= 7.6$; range 0.5 tot 33). Gemiddeld hebben ze 6 pleegkinderen opgevangen tijdens het totale pleegouderschap ($SD= 7.6$; range 1 tot 45).

Tabel 2
Overzicht van de pleegouderkenmerken.

		Frequentie (%)
Geslacht	Man	14 (17.3)
	Vrouw	67 (82.7)
Opleiding	Basisschool	1 (1.2)
	Lager beroepsonderwijs	5 (6.2)
	Middelbare school	7 (8.6)
	Middelbaar beroepsonderwijs	26 (32.1)
	Hoger Beroepsonderwijs	34 (42.0)
	Universiteit	6 (7.4)
	Anders	2 (2.5)
	<i>M</i>	<i>SD</i>
Leeftijd pleegouder	45.6	9.4
Aantal jaar pleegouder	8.9	7.6
Totaal aantal kinderen opgevangen	6.0	7.6

Pleegkindkenmerken. De groep pleegkinderen over wie de vragenlijst ingevuld is bestaat voor 48.1% uit jongens ($n=39$) en voor 51.9% uit meisjes ($n=42$). De leeftijd van de kinderen is op het moment van invullen van de vragenlijst, gemiddeld 9.90 jaar ($SD= 4.9$; range 0 tot 20). 40 kinderen (49.4%) hebben voor de plaatsing in dit pleeggezin in een of meerdere andere pleeggezinnen gewoond. 10 kinderen (12.3%) kinderen hebben een of meerdere keren in een instelling gewoond voordat het in het pleeggezin geplaatst werd.

Pleeggezinnenkenmerken. Gemiddeld bestaan de pleeggezinnen uit totaal 2.8 kinderen ($SD=1.7$; range 1 tot 7). Het pleeggezin bestaat gemiddeld uit 1.6 pleegkinderen ($SD=1.0$; range 1 tot 6), 1.2 biologische kinderen ($SD=1.4$; range 0 tot 6) en 0.7 ander kind ($SD=.4$; range 0 tot 2) als stief- of adoptie kinderen.

Plaatsingskenmerken. Tabel 3 geeft de plaatsingskenmerken weer. In 21% ($n=17$) van de plaatsingen gaat het om een vrijwillige plaatsing en in 75.3% ($n=61$) van de plaatsingen is er sprake van een justitiële maatregel als een ondertoezichtstelling of een ontheffing/ontzetting van het ouderlijk gezag. In het grootste deel van de plaatsingen ($n=63$; 77.8%) gaat het om langdurige pleegzorg. De perspectief biedende pleegzorg is in 8 gevallen (9.9%) de aard van de plaatsing. De crisis- ($n=3$; 3.7%), dag- ($n=2$; 2.5%), weekendpleegzorg($n=1$; 1.2%), overbrugging ($n=2$; 2.5%) en de noodopvang ($n=2$; 2.5%) zijn ondervertegenwoordigd in de onderzoeksgroep. In 18.5% van de plaatsingen ($n=15$) is het pleegkind geplaatst bij pleegouders die tot de familie- of kennissenkring van de biologische ouders behoren. In 81.5% ($n=66$) van de plaatsingen is het kind in een bestandspleeggezin geplaatst. De gemiddelde lengte van de pleegzorgplaatsing van het kind op het moment van afname van de vragenlijst is 63.9 maanden ($SD=51.9$; range 1 tot 219).

Tabel 3.
Overzicht van de plaatsingskenmerken.

		Frequentie (%)
Juridisch kader	Vrijwillig	17 (21.0)
	Justitieel	40 (49.4)
Soort plaatsing	Ondertoezichtstelling	21 (25.9)
	Ontheffing/ontzetting	3 (3.7)
	Anders/niet bekend	3 (3.7)
	Crisis	8 (9.9)
	Perspectief biedende pleegzorg	2 (2.5)
	Dagpleegzorg	1 (1.2)
	Weekendpleegzorg	2 (2.5)
	Overbrugging	63 (77.8)
	Langdurige pleegzorg	2 (2.5)
	Noodopvang	15 (18.5)
Bestand- of netwerk plaatsing	Netwerkplaatsing	66 (81.5)
	Bestandsplaatsing	

2.2.4 Instrumenten.

De vragenlijst die pleegouders ingevuld hebben, is een samengestelde vragenlijst. Voor de afname van de vragenlijst is gebruik gemaakt van het programma Qualtrics. De hieronder genoemde vragenlijsten waren onderdeel van de samengestelde vragenlijst.

Demografische vragenlijst. Met de eerste vragen werden pleeggezinnenmerken (aantal biologisch, pleeg- en andere kinderen en totaal aantal kinderen op dit moment in het gezin) en de pleegouderkenmerken verzameld. De pleegouderkenmerken bestaan uit het geslacht van de pleegouder (*man/vrouw*), de geboortedatum (*dd-mm-jjj*), hoogst afgeronde opleiding (*Basisschool niet afgerond, basisschool, lager beroepsonderwijs, middelbare school, middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs, universiteit en anders*), het aantal jaar pleegouderschap en het aantal pleegkinderen dat de pleegouder opgevangen heeft.

Ook werden er vragen gesteld over de pleegkindkenmerken, de plaatsingskenmerken en de begeleidingskenmerken (pleegzorgorganisatie: *juvent, SGJ, WSG of anders*; geslacht pleegzorgbegeleider (*man/vrouw*) en voogd (*man/vrouw/n.v.t.*); het aantal verschillende pleegzorgbegeleiders en voogden tijdens de plaatsing van het pleegkind). De pleegkindkenmerken bestaan uit geslacht (*jongen/meisje*), geboortedatum (*dd-mm-jjjj*), het aantal pleeggezinnen waarin het kind gewoond heeft voordat het in het huidige pleeggezin kwam en het aantal instellingen waar het kind ooit gewoond heeft. De plaatsingskenmerken worden in kaart gebracht door de datum van de plaatsing van het pleegkind (*maand, jaar*), de soort plaatsing (*vrijwillig, justitieel OTS, justitieel ontheffing/ontzetting, anders*), de aard van de plaatsing (*crisis- of noodopvang, perspectief thuis, dagpleegzorg, weekendpleegzorg, vakantiepleegzorg, overbrugging, observatie, langdurige pleegzorg, therapeutische gezinsverpleging, anders*) en het soort pleeggezin (*netwerk-/bestandspleeggezin*).

Bejegening. *Bejegenings-toets.* In deze studie is de B-toets oudervariant gebruikt (Van Erve, Veerman & Poiesz, 2010), een vragenlijst die in kaart brengt hoe cliënten in de jeugdzorg de bejegening door de hulpverlener ervaren. De vragenlijst bestaat uit 24 items die gedrags- en houdingsaspecten van de hulpverlener, die betrekking hebben op bejegening, omschrijven. Door middel van antwoordcategorieën (1= *zeer slecht* tot en met 6= *goed*) geeft de respondent aan in welke mate de hulpverlener deze aspecten toegepast heeft (Van Erve, Poiesz & Veerman, 2007).

Van de 24 items zijn er drie items op voorhand verwijderd (item 11, 14 en 17), aangezien deze items een hulpverleningsvorm omschreven die binnen pleegouderbegeleiding niet mogelijk is in

verband met de positie van pleegouders. De items zijn verdeeld over acht subschalen: (a) De hulpverlener is duidelijk (6 items); (b) De hulpverlener toont zijn betrokkenheid (4 items); (c) De hulpverlener staat naast, in plaats van boven de cliënt (4 items); (d) De hulpverlener is betrouwbaar (1 item); (e) De hulpverlener sluit aan bij de cliënt (1 item); (f) De hulpverlener heeft respect voor de cliënt (2 items); (g) De hulpverlener zorgt voor een goed contact (2 items); (h) De hulpverlener geeft positieve feedback (2 items). Een voorbeeld van een item is ‘Mijn hulpverlener neemt mij serieus’.

In dit onderzoek is de betrouwbaarheid van de vragenlijst voor de pleegzorgbegeleider en de voogd gemeten. De betrouwbaarheid op de subschalen voor de pleegzorgbegeleider varieert van $\alpha = .89$ tot $\alpha = .95$, wat goed is. De betrouwbaarheid van de totale B-toets voor de pleegzorgbegeleider is $\alpha = .99$. Voor de voogd varieert de betrouwbaarheid van de subschalen van $\alpha = .86$ tot $\alpha = .97$. De betrouwbaarheid van de totale B-toets voor de voogd is $\alpha = .99$.

In de handleiding van de B-toets wordt gesproken over de validiteit van de B-toets. De eerste positieve cijfers zijn er, maar er nog meer onderzoek naar gedaan moet worden (Van Erve, Poiesz & Veerman, 2007). Ook in andere onderzoeken wordt geen validiteit van de B-toets genoemd.

Cliënten-toets. De P-toets is een onderdeel van de C-toets, de cliëntentoets en meet de tevredenheid van de pleegouders over de jeugdzorg (Jurrius & Havinga, 2008). De P-toets bestaat uit 54 items die onderverdeeld zijn in tien categorieën, waarvan er vier zijn opgenomen in de samengestelde vragenlijst. Dat zijn de categorieën (a) contact en hulpverlening (4 items); (b) professionaliteit van de pleegzorgbegeleider (4 items); (c) hulpverleningsplan en rapportage (4 items); (d) communicatie en samenwerking (4 items). Respondenten geven hun tevredenheid aan door middel van vijf antwoordcategorieën, variërend van 1= *helemaal niet mee eens* tot 4= *helemaal mee eens* en 5= *niet van toepassing*. Een voorbeeld van een item is ‘ik voel mij serieus genomen door de pleegzorgbegeleider’.

De betrouwbaarheid van deze vragenlijst is zowel voor de voogd als voor de pleegzorgbegeleider gemeten en is zowel op alle subschalen als op het totaal betrouwbaar bevonden (pleegzorgbegeleider $.71 \geq \alpha \leq .86$, totaal pleegzorgbegeleider $\alpha = .93$; voogd $.79 \geq \alpha \leq .85$, totaal voogd $\alpha = .91$).

Over de validiteit van de Cliënten-toets, de ouderversie, wordt geschreven dat de 20 stellingen in de ouderversie significant correleren met elkaar (www.nji.nl). Echter, er wordt, ook in andere onderzoeken, niets geschreven over de validiteit van de P-toets.

Relatie met pleegkind. *De Gezinsvragenlijst.* Om de relatie tussen de pleegouder en het kind te meten, zijn twee subschalen van de Gezinsvragenlijst (GVL; Van den Ploeg & Scholte, 2008) gebruikt. Deze vragenlijst bestaat uit 45 items verdeeld over vijf subschalen, waarvan er in dit onderzoek twee zijn meegenomen. De subschaal responsiviteit meet de mate waarin de pleegouder oog heeft voor de (ontwikkelings)behoeften van het kind. De tweede subschaal is de communicatie, die meet de mate waarin de pleegouder op een open en harmonieuze manier communiceert met het kind. Beide subschalen bevatten negen items. De items worden beantwoord met een vijf-puntsschaal die varieert van ‘volledig mee oneens’ tot ‘volledig mee eens’. Een voorbeeld van een item is ‘ik heb een goede band met het kind’ (responsiviteit). Om de scores op en de betrouwbaarheid van deze subschalen te meten moesten er acht items omgeschaald worden, namelijk alle items van de subschaal communicatie behalve item vier ‘ik vertrouw mijn pleegkind volledig’.

De betrouwbaarheid van de subschaal communicatie is $\alpha = .80$ en voor de subschaal responsiviteit is $\alpha = .79$. De betrouwbaarheid van de twee subschalen samen is $\alpha = .84$. De validiteit van deze vragenlijst is bewezen door middel van empirisch onderzoek (Van der Ploeg & Scholte, 2008).

Persoonlijkheidskenmerken. Quick Big Five. Om persoonlijkheidskenmerken van de pleegouder te meten is de Big Five oudervragenlijst gebruikt (Vermulst, 2009). Dit is een vragenlijst die bestaat uit 30 eigenschappen waarbij de participant aangeeft in hoeverre deze eigenschap op hem of haar van toepassing is. De items worden beantwoord op een zeven-puntsschaal, waarbij 1 is 'klopt helemaal niet', 4 is 'klopt deels niet/deels wel' en 7 is 'klopt helemaal wel'. Er zijn vijf persoonlijkheidsdimensies, namelijk extraversie, aardig, nauwgezet, emotionele stabiliteit en vindingrijk. Elk van deze vijf persoonlijkheidsdimensies wordt gemeten met zes items. Een voorbeeld van een item is 'zenuwachtig' of 'zorgvuldig'. Om de betrouwbaarheid en de score op de verschillende dimensies te kunnen bepalen moesten er twee items omgeschaald worden, namelijk de items 'slordig' en 'spraakzaam'.

De betrouwbaarheid van deze vragenlijst is per dimensie gemeten en is op alle dimensies goed bevonden (extraversie, $\alpha = .87$; aardig, $\alpha = .81$; nauwgezet, $\alpha = .90$; emotionele stabiliteit, $\alpha = .73$; vindingrijk, $\alpha = .77$).

De COTAN (www.cotandocumentatie.nl) heeft zowel de begrips- als de criteriumvaliditeit als onvoldoende beoordeeld, met als reden gebrek aan onderzoek naar de validiteit van de vragenlijst.

2.2.5 Analyses.

De vragenlijsten zijn geanalyseerd met behulp van het programma SPSS. Door het beschrijven van gemiddelden en standaarddeviaties van de resultaten krijgt men een overzicht van hoe pleegouders de bejegening ervaren. In het berekenen van de resultaten van studie 1 is gerekend met een significantieniveau van $\alpha = .05$.

Correlaties. Er zijn, met behulp van Pearson's en Spearman's correlatietoetsen, correlaties tussen bejegening en de verschillende variabelen berekend om de subvragen te beantwoorden. Ook zijn er Student's t-toetsen uitgevoerd om de verschillen tussen variabelen te bepalen.

2.3 Studie 2

In deze kwalitatieve studie wordt onderzocht wat pleegouders goed vinden gaan in de bejegening en wat zij minder goed vinden gaan in de bejegening door de pleegzorgbegeleiders en de voogden van de pleegkinderen die zij (in het verleden) hebben opgevangen.

2.3.1 Werving.

Respondenten uit deze studie zijn geworven uit de respondenten van studie 1. De online vragenlijst bevatte een vraag of pleegouders mee wilden werken aan een interview. Een beperkt aantal van de pleegouders ($n=41$) heeft toestemming gegeven. Een selectie van deze pleegouders is gemaakt op basis van hun scores op de b- en de P-toets, zowel relatieve hoge score als een relatieve lage score. Om variatie in de data te verkrijgen, is ook gekeken naar het aantal jaar ervaring van de pleegouders en het totaal aantal pleegkinderen dat zij in die jaren opgevangen hebben. De geselecteerde pleegouders zijn via email benaderd en gevraagd mee te doen aan het interview. Acht pleegouders zijn geïnterviewd.

2.3.2 Onderzoeksprocedure.

In deze studie zijn diepte-interviews gehouden. Per pleeggezin werd een pleegouder geïnterviewd. Het interview duurde gemiddeld een uur en is bij de pleegouder thuis afgenomen. De interviews zijn, met toestemming van pleegouders, opgenomen met een voicerecorder.

2.3.3 Onderzoeksgroep.

Pleegouderkenmerken. Zeven vrouwen en een man, met een gemiddelde leeftijd van 48.4 jaar ($SD=6.7$, range 39 tot 57) zijn geïnterviewd (zie Tabel 4). De gemiddelde lengte van het pleegouderschap is 9 jaar ($SD=4.5$, range 3 tot 15). Het gemiddeld totaal aantal opgevangen kinderen is 6.9 ($SD=5.1$, range 1 tot 16). De participanten hebben als hoogste opleiding MBO (1 persoon) of HBO (7 personen).

Pleeggezinkenmerken. Pleeggezinnen bestaan op moment van afname van de vragenlijst gemiddeld uit 4.0 kinderen ($SD=2.0$, range 1 tot 7) (zie Tabel 4). Het gemiddeld aantal pleegkinderen in het pleeggezin is 2.4 ($SD=1.8$, range 1 tot 6). Het aantal biologische kinderen van pleegouders is gemiddeld 1.5 per gezin ($SD=1.5$, range 0 tot 4). In de pleeggezinnen van studie twee zijn geen adoptiekinderen aanwezig.

Tabel 4
Overzicht van de pleegouder- en pleeggezinkenmerken.

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
Leeftijd pleegouder	48.4	6.6	39	57
Aantal jaar Pleegouder	9.0	4.5	3	15
Totaal aantal kinderen opgevangen	6.9	5.1	1	16
Totaal aantal kinderen in het gezin	4.0	2.0	1	7
Aantal pleegkinderen	2.4	1.8	1	6
Aantal biologische kinderen	1.5	1.5	0	4
Aantal andere kinderen (stief, adoptie etc.)	0.0	0.0	0	0

2.3.4 Instrumenten.

In deze studie werd gebruik gemaakt van een semi-gestructureerd interview. De interviewer stelde een aantal vragen waarop de geïnterviewde antwoord gaf, de reeks van vragen varieerde. De interviewer vroeg door om antwoorden te laten verduidelijken (Bryman, 2008). De besproken onderwerpen zijn de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd die door de pleegouder als fijn en minder fijn wordt ervaren, de ideale bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd en de bejegening die zou maken dat de pleegouder stopt met pleegzorg. Ook werd de samenwerking tussen de voogd en de pleegzorgbegeleider besproken, evenals de factoren die invloed zouden kunnen hebben op de bejegening en de ervaring van bejegening. De interviewleidraad is terug te vinden in de bijlage (zie bijlage I).

2.3.5 Analyses.

MaxQDA. De interviews zijn opgenomen met een voicerecorder en uitgewerkt. Daarna zijn de interviews geanalyseerd met behulp van het programma MaxQDA, een programma om kwalitatieve

data te analyseren (www.maxqda.com). Eerst zijn de gegevens uiteengehaald. Er is een globale indeling gemaakt op basis van de te beantwoorden vragen. Daarna is er open gecodeerd, alle stukjes tekst hebben een code gekregen, een samenvattend woord. Er is grotendeels in-vivo gecodeerd, woorden vanuit de tekst zijn gebruikt als code (Boeije, 2005). Als laatste is er inductief, axiaal gecodeerd. De betekenis van de codes is achterhaald en omschreven met een begrip (Boeije, 2005). Er is een codeboom gemaakt aan de hand van de analyses (zie bijlage II). Ter illustratie van de begrippen en codes zijn, met instemming van de pleegouders, citaten uit het interview gebruikt. De analyses zijn gecontroleerd door een collega.

3. Resultaten

3.1 Studie 1

De resultaten van de studie 1 zijn per subvraag berekend en staan hieronder weergegeven.

3.1.1 Hoe ervaren pleegouders in Zeeland de bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd?

Tevredenheid over de bejegening door de pleezorgbegeleider. Met de Bejegening- en de P-toets is de tevredenheid van de pleegouders over de bejegening door de pleezorgbegeleider gemeten. Uit tabel 5 blijkt dat de totale en de gemiddelde tevredenheid van de pleegouders hoog ligt. Op de B-toets impliceert een score van 84 of hoger een voldoende, dus kan aan de hand van de gemiddelde totaalscore op de B-toets ($M= 98.0$; $SD= 16.1$) geconcludeerd worden dat de pleegouders ruim voldoende tevreden zijn (Van Erve, Poiesz & Veerman, 2007, handleiding b-toets), 79% ($n = 64$) van de pleegouders heeft een score van 84 of hoger gegeven.

Bij de categorieën is een gemiddelde score gelijk aan of groter dan 4 voldoende (Van Erve, Poiesz & Veerman, 2007). De gemiddelde score op de categorieën varieert van $M= 4.8$ ($SD= .8$, range 1.5 tot 6) tot $M= 5.0$ ($SD= .9$, range 1 tot 6). Dus ook de score op de subschalen van de B-toets zijn voldoende, 91% ($n = 74$) van de pleegouders heeft gemiddeld op de categorieën voldoende gescoord.

Ook de P-toets is afgenomen om de tevredenheid van de pleegouders over de bejegening door de pleezorgbegeleider te meten. Een gemiddelde tussen de 2.75 en 3.00 betekent een beoordeling 'voldoende' en een gemiddelde vanaf 3.00 betekent een beoordeling 'goed' (Stichting Alexander & VOBC LVG, 2011). Uit de resultaten blijkt tevens dat pleegouders tevreden zijn over de bejegening door de pleezorgbegeleider. De gemiddelde score op de P-toets is $M= 3.3$ ($SD= .7$, range 1.1 tot 4.0). Op de categorie 'communicatie en samenwerking' wordt het laagst gescoord ($M= 3.2$, $SD= .7$), echter dit geldt ook als voldoende. Op de totale P-toets van de pleezorgbegeleider heeft 81% ($n = 21$) van de pleegouders goed gescoord ($M \geq 3.00$), 15% ($n = 4$) heeft een onvoldoende gescoord.

Tevredenheid over de bejegening door de voogd. In Tabel 5 staan de scores op de B- en de P-toets van de voogd weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat de gemiddelde totaalscore op de B-toets 81.9 ($SD= 22.7$, range 20 tot 120). Een score van 84 of hoger is voldoende, dus de pleegouders beoordelen de bejegening van de voogd gemiddeld als niet voldoende. Wel moet er rekening gehouden worden met een grote standaard deviatie ($SD= 22.7$), die aangeeft dat er veel spreiding in de totale score. 52% ($n = 33$) van de respondenten heeft een score van 84 of hoger op de B-toets van de voogd.

De gemiddelde score op categorieën van de B-toets varieert van $M= 3.9$ ($SD= 1.1$, range 1 tot 6) op de categorie betrokkenheid tot $M= 4.4$ ($SD= 1.2$, range 1 tot 6) op de categorie respect. Een score van 4 of hoger wordt als voldoende beschouwt, dus pleegouders zijn niet voldoende tevreden over de betrokkenheid van de voogd. Op de andere categorieën zijn de pleegouders wel voldoende tevreden, 67% ($n = 42$) van de pleegouders heeft gemiddeld een score van 4 of hoger op de categorieën van de B-toets van de voogd.

Op de P-toets wordt de bejegening van de voogd wel als voldoende beoordeeld. De gemiddelde score is $M= 2.8$ ($SD= .8$, range 1 tot 4). Over de communicatie en de samenwerking zijn de pleegouders het minst tevreden ($M= 2.6$, $SD= .8$, range 1 tot 4), deze score geeft aan dat pleegouders dit onderdeel niet als voldoende beoordelen, maar dat dit onderdeel als aandachtspunt kan

worden aangemerkt (Stichting Alexander & VBOC LVG, 2011). 40% ($n = 8$) van de pleegouders heeft de bejegening door de voogd als voldoende beoordeeld, 30% ($n = 6$) van de pleegouder beoordeelt de bejegening als onvoldoende.

Tabel 5
Scores B-toets en P-toets pleezorgbegeleider en voogd

			<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	
<i>Pleezorgbegeleider</i>	<i>B-toets</i>	Totale score	98.0	16.1	25	120	
		<i>Categorieën</i>					
			Duidelijk zijn	4.8	.8	2	6
			Betrokkenheid	4.9	.8	2	6
			Naast de pleegouder staan	5.0	.9	1	6
			Betrouwbaar	5.0	.9	1	6
			Aansluiten bij pleegouder	4.9	.9	1	6
			Respect	5.0	.9	1	6
			Zorgt voor goed contact	4.9	.9	1	6
			Positieve feedback geven	4.8	.8	1	6
		<i>P-toets</i>	Gemiddelde score	3.3	.7	1	4
		<i>Categorieën</i>	Contact en bejegening	3.6	.6	1	4
			Professionaliteit van de pleezorgbegeleider	3.6	.7	1	4
			Hulpverlening en rapportage	3.5	.6	1	4
			Communicatie en samenwerking	3.2	.7	1	4
<i>Voogd</i>	<i>B-toets</i>	Totale score	81.9	22.7	20	120	
		<i>Categorieën</i>					
			Duidelijk zijn	4.1	1.2	1	6
			Betrokkenheid	3.9	1.2	1	6
			Naast de pleegouder staan	4.2	1.4	1	6
			Betrouwbaar	4.1	1.3	1	6
			Aansluiten bij pleegouder	4.3	1.2	1	6
			Respect	4.4	1.2	1	6
			Zorgt voor goed contact	4.2	1.1	1	6
			Positieve feedback geven	4.1	1.3	1	6
		<i>P-toets</i>	Gemiddelde score	2.8	.8	1	4
		<i>Categorieën</i>	Contact en bejegening	3.1	.8	1	4
			Professionaliteit van de pleezorgbegeleider	3.0	.9	1	4
			Hulpverlening en rapportage	3.0	.9	1	4
			Communicatie en samenwerking	2.6	.8	1	4

Verskil tussen de tevredenheid over de pleezorgbegeleider en de voogd. Om te berekenen of er een verschil is in de tevredenheid over de bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd wordt een gepaarde t-toets uitgevoerd.

De veronderstelling is dat het gemiddelde van de verschillen gelijk is aan nul. Uit de gepaarde t-toets blijkt dat de nulhypothese verworpen moet worden, omdat de significantie kleiner is dan het significantieniveau $\alpha < .05$ (zie Tabel 6). De gemiddelde score op de B-toets door de voogd is dus significant lager dan de gemiddelde score op de B-toets door de pleezorgbegeleider.

Deze t-toets wordt ook uitgevoerd om te berekenen of er een verschil is tussen de score op de P-toets door de pleegzorgbegeleider en de score op de P-toets door de voogd. De hypothese, dat het verschil tussen de gemiddelden gelijk is aan nul, wordt door de t-toets bevestigd ($p = .23$). De pleegouders geven dus de pleegzorgbegeleider en de voogd dezelfde score op de P-toets. Om de effectgrootte van het verschil te meten is ook de effectgrootte Cohen's d berekend. De effectgrootte van het significante verschil op de B-toets is $d = -.86$, dit geeft aan dat er sprake is van een groot effect.

Tabel 6
Gepaarde t-toets voor het verschil tussen de score van de pleegzorgbegeleider en de voogd.

	<i>M (SD)</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
B-toets	-8 (1.3)	1.3	8	.00	-.86
P-toets	.4 (.8)	-5.1	62	.23	.60

3.1.2 Is er een verband tussen de bejegening en pleegouderkenmerken?

De pleegouderkenmerken bestaan uit het geslacht, de leeftijd, de hoogst afgeronde opleiding, de lengte van het pleegouderschap, het totaal aantal opgevangen pleegkinderen en de persoonlijkheid van de pleegouder. Er wordt nagegaan of tussen deze variabelen en de tevredenheid over de bejegening een verband bestaat.

Ten eerste wordt het verschil tussen de tevredenheid over de bejegening van de verschillende seksen gemeten. Dit wordt gedaan met een onafhankelijke t-toets, waarbij een significantieniveau van $\alpha = .05$ aangehouden wordt. Hieruit blijkt dat er geen verschil is tussen de mannen en de vrouwen wat betreft de score op de B-toets over pleegzorgbegeleider en de voogd (respectievelijk $t(79) = -1.5$, $p = .15$ en $t(61) = -1.1$, $p = .31$). Dit verschil is ook voor de P-toets berekend. Ook met deze toets is er geen verschil tussen mannen en vrouwen in de beoordeling over de pleegzorgbegeleider ($t(2.088) = -.9$, $p = .45$) en de voogd ($t(19) = 1.3$, $p = .20$). Er is dus geen verband tussen het geslacht van de pleegouder en de bejegening die zij ervaren door de pleegzorgbegeleider en de voogd.

Ten tweede wordt het verband tussen de leeftijd van de pleegouder en de tevredenheid over de bejegening nagegaan. Dit wordt gedaan door middel van Pearson's correlatiecoëfficiënt. De correlatiecoëfficiënt tussen de gemiddelde score voor bejegening, gemeten met de B- en de P-toets, door de voogd en de leeftijd van de pleegouder zijn respectievelijk $r = .04$ ($p = .74$) en $r = .37$ ($p = .10$). Er is dus geen verband de leeftijd en de bejegening door de voogd. Ook de bejegening door de pleegzorgbegeleider is niet gecorreleerd met de leeftijd van de pleegouder ($r = -.03$, $p = .76$ voor de B-toets en $r = -.09$, $p = .66$ voor de P-toets).

Ook wordt de correlatie berekend tussen de hoogst afgeronde opleiding van de pleegouder en de tevredenheid over de bejegening door de voogd en de pleegzorgbegeleider. Dit wordt gedaan met een Spearman's rangcorrelatiecoëfficiënt. Uit het berekenen van de correlaties blijkt dat er geen verband bestaat tussen het opleidingsniveau en de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd, gemeten met de B-toets (respectievelijk $\rho = .04$, $p = .73$ en $\rho = -.04$, $p = .76$). Ook houdt de bejegening door de voogd gemeten met de P-toets geen verband met het opleidingsniveau van de pleegouder. Er is echter wel een correlatie gevonden tussen het opleidingsniveau van de pleegouder en de bejegening door de pleegzorgbegeleider gemeten met de P-toets ($\rho = -.41$, $p = .04$). Dit betekent dat naarmate het opleidingsniveau van de pleegouder toeneemt de tevredenheid over de bejegening door

de pleegzorgbegeleider afneemt. Wanneer gekeken wordt naar de verschillende categorieën in de P-toets, blijkt dat er twee categorieën zijn die een significante correlatie geven met het opleidingsniveau, namelijk voor de tevredenheid over het hulpverleningsplan en de rapportage ($\rho = -.24, p = .04$) en de tevredenheid over de communicatie en samenwerking ($\rho = -.26, p = .03$).

Een ander pleegouderkenmerk is het aantal jaar pleegouderschap, het aantal jaar ervaring dat de pleegouder heeft. Er wordt berekend of er een verband bestaat tussen de tevredenheid over de bejegening en het aantal jaar pleegouderschap, door middel van Pearson's correlatiecoëfficiënt. De correlatiecoëfficiënt voor het aantal jaar pleegouderschap en de tevredenheid over de pleegzorgbegeleider is $r = -.07$ ($p = .55$), gemeten met de B-toets, en $r = .13$ ($p = .54$), gemeten met de P-toets. De correlatiecoëfficiënt voor het aantal jaar pleegouderschap en de tevredenheid over de bejegening door de voogd is $r = .07$ ($p = .61$), gemeten met de B-toets, en $r = .40$ ($p = .07$), gemeten met de P-toets. Uit deze berekening blijkt dat er geen verband bestaat tussen het aantal jaar pleegouderschap en de tevredenheid over de bejegening.

Ook over het aantal pleegkinderen dat pleegouders opgevangen hebben tijdens hun pleegouderschap en de tevredenheid over de bejegening is een Pearson's correlatiecoëfficiënt berekend. Daaruit blijkt dat er ook geen relatie bestaat tussen de tevredenheid over de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd. Voor de pleegzorgbegeleider is er met zowel de B- als de P-toets geen significante correlatie gevonden (respectievelijk $r = .20, p = .33$ en $r = -.04, p = .74$), dit resultaat is ook teruggevonden bij de voogd ($r = .10, p = .46$ bij de B-toets en $r = -.35, p = .12$ bij de P-toets).

De pleegouders hebben ook een persoonlijkheidsvragenlijst ingevuld, de QBF (Vermulst, 2009). Deze vragenlijst geeft de persoonlijkheid van de respondent in dimensies weer, extraversie, aardig, nauwgezet, emotionele stabiliteit en vindingrijk. De scores op deze vijf dimensies zijn weergegeven in tabel 7. Zes is de laagst en 42 de hoogst haalbare score op de dimensies.

Uit tabel 7 kan opgemaakt worden dat de pleegouders minder dan gemiddeld scoren op de persoonlijkheidsdimensie (M= 21.0) extravert (M= 16.0, SD= 6.2) en emotioneel stabiel (M= 18.3, SD= 5.2). De pleegouders scoren daarentegen bovengemiddeld op de persoonlijkheidsdimensies aardig (M= 34.9, SD= 3.1), nauwgezet (M= 30.4, SD= 6.8) en vindingrijk (M= 29.5, SD= 5.2).

Ook is gekeken of er een verband bestaat tussen de QBF en de tevredenheid over de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd. Dit wordt gedaan door middel van Pearson's correlatiecoëfficiënt. Daaruit blijkt dat er geen correlatie is tussen de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de dimensies extraversie (B-toets: $r = -.13, p = .27$, P-toets: $r = -.06, p = .79$), nauwgezet (B-toets $r = .08, p = .47$, P-toets $r = .03, p = .89$), emotionele stabiliteit (B-toets $r = .09, p = .43$, P-toets $r = -.19, p = .37$) en vindingrijk (B-toets $r = -.05, p = .64$, P-toets $r = -.21, p = .33$). Voor deze persoonlijkheidsdimensies werden geen correlaties gevonden met zowel de totale B- en P-toets als met de subcategorieën van deze toetsen.

Voor de dimensie aardig wordt geen correlatie gevonden tussen de gemiddelde scores op de B-toets ($r = .02, p = .85$) en de P-toets ($r = -.06, p = .77$), echter er wordt wel een significante correlatie gegeven tussen de dimensie aardig en de categorie contact en hulpverlening van de P-toets ($r = -.24, p = .04$). Dit geeft aan dat pleegouders die zichzelf meer aardig vinden, minder tevreden zijn over het contact en de hulpverlening en minder tevreden zijn over de hulpverlening en de rapportage door de pleegzorgbegeleider.

Tabel 7
Scores van de pleegouders op de Quick Big Five

Categorieën	M	SD	Min.	Max.
Extraversie	16.0	6.2	6	30
Aardig	34.9	3.1	26	41
Nauwgezet	30.4	6.9	12	42
Emotionele stabiliteit	18.3	5.2	9	30
Vindingrijk	29.5	5.2	16	41

Ook voor de bejegening door de voogd is de correlatie berekend met de QBF. Wanneer de correlatie met de totale B-toets en de subcategorieën van de B-toets berekend wordt, is er geen sprake van een significante correlatie op de dimensies (extraversie $r = .13$, $p = .32$; aardig $r = -.05$, $p = .70$ nauwgezet $r = .18$, $p = .14$; emotionele stabiliteit $r = -.09$, $p = .49$; vindingrijk $r = -.16$, $p = .26$). Een berekening met de gemiddelde score op de P-toets geeft een correlatie met de dimensie vindingrijk wel een significante correlatie ($r = -.54$, $p = .01$), maar met de subcategorieën wordt geen correlatie gevonden.

De andere persoonlijkheidsdimensies vormen geen significante correlaties met de totale P-toets en de subcategorieën hiervan (extraversie $r = .42$, $p = .06$; aardig $r = -.10$, $p = .66$; nauwgezet $r = -.01$, $p = .97$; emotionele stabiliteit $r = -.13$, $p = .58$). Wanneer nader gekeken wordt naar de significante correlatie tussen de gemiddelde score voor de voogd op de P-toets, ziet men dat in deze toets alleen de categorie contact en hulpverlening significant correleert met de dimensie vindingrijk ($r = -.55$, $p = .00$). Deze correlatie houdt in dat pleegouders die zichzelf meer vindingrijk vinden, minder tevreden zijn over het contact en de hulpverlening van de voogd.

Er is dus geen verband tussen de bejegening en het geslacht en de leeftijd van de pleegouder, de lengte van het pleegouderschap en het totaal aantal opgevangen pleegkinderen. Er is wel een verband gevonden tussen: de persoonlijkheidsdimensie aardig en de tevredenheid over het contact en de hulpverlening door de pleegzorgbegeleider, de persoonlijkheidsdimensie vindingrijk en de tevredenheid over het contact en de hulpverlening door de voogd en tussen het opleidingsniveau en de tevredenheid over de bejegening door de pleegzorgbegeleider.

3.1.3 Is er een verband tussen de bejegening en pleegkindkenmerken?

Ook is onderzocht of er een verband bestaat tussen de bejegening en de pleegkindkenmerken, welke bestaan uit het geslacht en de leeftijd van het kind, het aantal pleeggezinnen waar het kind gewoond heeft voordat het in het huidige pleeggezin geplaatst werd en het aantal instellingen waar het kind ooit gewoond heeft.

Om na te gaan of er een verband is tussen de bejegening en het geslacht van het pleegkind wordt een t-toets uitgevoerd. Daaruit blijkt dat er voor zowel de pleegzorgbegeleider (B-toets $t(65.65) = -1.2$, $p = .25$; P-toets $t(24) = -1.1$, $p = .30$) als de voogd (B-toets $t(61) = 1.7$, $p = .10$; P-toets $t(19) = .5$, $p = .62$) geen verschil wordt gevonden tussen de score op de bejegening en het geslacht van het pleegkind. Er is dus geen verband tussen het geslacht van het pleegkind en de bejegening.

Ook tussen de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de pleegkindkenmerken leeftijd, aantal pleeggezinnen en aantal instellingen waar het kind gewoond heeft blijkt ook geen correlatie te zijn (B-toets: $-.05 < r < .21$, *n.s.*; P-toets: $-.29 < r < .24$, *n.s.*).

Uit de Pearson's correlatie blijkt dat de mate waarin de pleegouder de voogd duidelijk vindt, afneemt wanneer het pleegkind in het verleden in meer pleeggezinnen heeft gewoond ($r = -.26$, $p = .04$); en naarmate het pleegkind in het verleden in meer pleeggezinnen heeft gewoond, vindt men dat de voogd minder goed aansluit bij de pleegouder ($r = -.27$, $p = .04$). Op de andere categorieën van de B-toets ($-.22 < r < .23$, *n.s.*) en de P-toets voogd ($-.20 < r < .34$, *n.s.*) werden geen correlaties gevonden.

Er is dus geen verband tussen de bejegening en de leeftijd en het geslacht van het pleegkind en het aantal instellingen waar het kind ooit gewoond heeft. Tussen de bejegening door de voogd (de mate waarin de voogd aansluit bij het pleeggezin en de mate waarin de voogd duidelijk is) en het aantal pleeggezinnen waar het kind voor het huidige gezin gewoond heeft bestaan wel correlaties.

3.1.4 Is er een verband tussen de bejegening en pleeggezinkenmerken?

De pleeggezinkenmerken bestaan uit het aantal biologische, pleeg-, stief- of adoptiekinderen dat er in het gezin wonen. Er is een Pearson's correlatiecoëfficiënt berekend om na te gaan of er een verband is tussen de bejegening en de pleeggezinkenmerken. Dit verband blijkt echter niet aanwezig te zijn voor zowel de bejegening door de pleegzorgbegeleider als door de voogd ($-.01 < r < .14$, *n.s.*, voor het aantal biologische kinderen; $.03 < r < .20$, *n.s.*, voor het aantal pleegkinderen; $-.15 < r < .15$, *n.s.*, voor het aantal andere kinderen; $.10 < r < .17$, *n.s.*, voor het totaal aantal kinderen in het gezin). Er bestaat dus geen verband tussen de pleeggezinkenmerken en de bejegening.

3.1.5 Is er een verband tussen de bejegening en plaatsingskenmerken?

Ook wordt nagegaan of er een verband is tussen de bejegening en de plaatsingskenmerken. De plaatsingskenmerken zijn: het justitieel kader, de aard van de plaatsing, bestand- of netwerkpleeggezin en de lengte van de plaatsing. Een Kruskal-Wallis toets is uitgevoerd om het verschil in bejegening te meten tussen de verschillende justitiële kaders. De verschillen in tevredenheid over de bejegening van pleegouders die te maken hebben met verschillende justitiële kaders zijn significant voor B-toets van de pleegzorgbegeleider $\chi^2(2, N = 78) = 8.12$, $p = .02$. Wanneer er sprake is van een ondertoezichtstelling zijn de pleegouders het meest tevreden over de bejegening. Bij de B-toets over de voogd werd geen verschil tussen de verschillende justitiële kaders gevonden ($\chi^2(2, N = 61) = 2.28$, $p = .32$). Op de P-toets werd voor zowel de pleegzorgbegeleider als de voogd geen verschil gevonden tussen de verschillende justitiële kaders (pleegzorgbegeleider: $\chi^2(2, N = 24) = 5.11$, $p = .08$; voogd: $\chi^2(2, N = 21) = 2.63$, $p = .36$).

De Kruskal-Wallis toets is ook gebruikt om na te gaan of er een verschil is in de bejegening tussen de verschillen in aard van de plaatsing. Ook dit blijkt niet het geval te zijn (pleegzorgbegeleider: B-toets $\chi^2(6, N = 81) = 9.56$, $p = .14$; P-toets $\chi^2(5, N = 26) = 3.64$, $p = .60$; voogd: B-toets $\chi^2(5, N = 63) = 10.16$, $p = .07$; P-toets $\chi^2(4, N = 21) = 4.35$, $p = .36$).

Een t-toets is gebruikt om het verschil tussen de beoordelingen van de netwerk- en bestandspleeggezinnen te meten. Er is geen verband tussen het soort gezin (netwerk- of bestandspleeggezin) en de bejegening door de pleegzorgbegeleider (B-toets: $t(79) = 0.9$, $p = .38$; P-toets: $t(24) = -0.4$, $p = .72$). Een Mann-Whitney toets is uitgevoerd voor de bejegening door de voogd, omdat

niet voldaan wordt aan de voorwaarden voor de t-toets. Uit deze toets blijkt dat er ook geen verband is tussen de bejegening door de voogd en het soort gezin (B-toets: $z = -0.7$, $p = .48$). De bejegening gemeten met de P-toets is niet meegenomen in deze analyse, omdat er door uitsluiten van missings, slechts een netwerkpleegouder meegenomen werd in de berekeningen.

Er is geen verband gevonden tussen de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de lengte van de plaatsing (B-toets: $.05 < r < .15$, n.s.; P-toets: $.03 < r < .13$, n.s.). Ook tussen de bejegening door de voogd, gemeten met de B-toets, en de lengte van de plaatsing bestaat geen verband ($.10 < r < .22$, n.s.). Wanneer de correlatie tussen de resultaten op de P-toets voor de voogd en de lengte van de plaatsing wordt berekend, wordt er geen significante correlatie aangegeven voor de categorieën contact en hulpverlening en communicatie en samenwerking (respectievelijk $r = .14$, $p = .28$; $r = .34$, $p = .05$). Voor de overige categorieën en de gemiddelde score op de P-toets worden wel significante correlaties gevonden (zie Tabel 8). Wanneer de lengte van de plaatsing toeneemt, zijn de pleegouders meer tevreden zijn over de professionaliteit van de voogd ($r = .36$, $p = .03$), over de hulpverleningsplannen en de rapportage ($r = .37$, $p = .01$), en ook over de bejegening door de voogd ($r = .57$, $p = .01$).

Er bestaat dus geen verband tussen de bejegening en de plaatsingskenmerken, de soort plaatsing en een bestand- of netwerkpleeggezin. Wel is er een verband gevonden tussen de bejegening door de pleegzorgbegeleider en het justitiële kader en de bejegening door de voogd en de lengte van de plaatsing.

Tabel 8
Pearson's Correlatiecoëfficiënten tussen de bejegening door de voogd en de lengte van de plaatsing

	Lengte plaatsing
Professionaliteit van de voogd	.36*
Hulpverleningsplan en rapportage	.37*
Gemiddelde score op de P-toets voogd	.57**

* $p < .05$ ** $p < .01$

3.1.6 Is er een verband tussen de bejegening en de relatie tussen de pleegouder en het kind?

De relatie tussen de pleegouder en het pleegkind is gemeten door het afnemen van twee subschalen (responsiviteit en communicatie) van de GVL (Van den Ploeg & Scholte, 2008). In tabel 9 staat een overzicht van de scores op de twee subschalen.

Tabel 9
Beschrijvingen van de scores op de GVL

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
Communicatie	35.6	6.1	13	44
Responsiviteit	40.9	3.4	32	45
Totale score	76.5	8.4	56	89

De schaal communicatie meet de communicatie van de pleegouder met het pleegkind en de mate waarin de pleegouder open en conflictvrij communiceert met het pleegkind (Assink & Greutink-Jansen, 2010). Pleegouders scoren hoog op deze subschaal. De maximaal te behalen score is 45, gemiddeld scoren de pleegouders 35.6 ($SD= 6.1$) op de subschaal communicatie. Dat is ruim boven het gemiddelde en dus geven pleegouders aan dat zij een goede, open en conflictvrije communicatie hebben met hun pleegkind. Ook op de subschaal responsiviteit kan maximaal 45 gescoord worden. De pleegouders scoren gemiddeld 40.9 ($SD= 3.4$) op deze schaal. Ook dit is ruim boven het gemiddelde, waarmee de pleegouders aangeven dat zij responsief zijn en ruimvoldoende oog hebben voor de ontwikkelingsbehoeften van hun pleegkind (Assink & Greutink-Jansen, 2010). De maximale totaal te behalen score op de twee subschalen is 90, de pleegouders scoren gemiddeld 76.5 ($SD= 8.4$). Ook dit is ruim boven het gemiddelde.

Een Pearson's correlatie tussen de GVL en de bejegening is berekend, om na te gaan of er een verband is tussen de relatie met de pleegouder en het kind en de tevredenheid van de pleegouder over de bejegening. Tussen de bejegening door de voogd en de relatie tussen pleegouder en pleegkind blijkt geen relatie te zijn ($.00 < r < .29$, n.s.).

Wanneer gekeken wordt naar de bejegening door de pleegzorgbegeleider blijken er wel significante correlaties te zijn (zie Tabel 10). Uit de resultaten blijkt dat wanneer de pleegouder aangeeft een betere responsiviteit en communicatie met zijn of haar pleegkind te hebben, hij of zij minder tevreden is over de betrokkenheid van de pleegzorgbegeleider ($r= -.22$, $p= 0.49$).

Ook blijkt dat wanneer de pleegouder aangeeft een betere responsiviteit en communicatie met het pleegkind te hebben, de kans groter wordt dat hij of zij minder tevreden is over de duidelijkheid die de pleegzorgbegeleider geeft ($r= -.23$, $p= .04$); en dat wanneer de pleegouder een betere responsiviteit rapporteert, de kans groter is dat hij of zij minder tevreden is over het hulpverleningsplan en de rapportage door de pleegzorgbegeleider ($r= -.25$, $p= .05$).

Tabel 10
Pearson's correlatie tussen de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de GVL subschalen

			<i>Responsiviteit</i>	<i>Communicatie</i>	<i>Totaal score GVL</i>
<i>Pleegzorgbegeleider</i>	<i>B-toets</i>	Totale score	-.15	.20	-.20
		<i>Categorieën</i>			
		Duidelijk zijn	-.17	-.22	-.23*
		Betrokkenheid	-.16	-.22	-.22*
		Naast de pleegouder staan	-.12	-.12	-.14
		Betrouwbaar	-.16	-.10	-.14
		Aansluiten bij pleegouder	-.09	-.18	-.17
		Respect	-.14	-.15	-.17
		Zorgt voor goed contact	-.09	-.17	-.16
		Positieve feedback geven	-.10	-.17	-.17
<i>P-toets</i>	<i>Categorieën</i>	Gemiddelde score	-.32	-.00	-.14
		Contact en bejegening	-.19	-.10	-.15
		Professionaliteit van de pleegzorgbegeleider	-.29	-.07	-.18
		Hulpverlening en rapportage	-.25*	-.02	-.12
	Communicatie en samenwerking	-.10	-.05	-.01	

Noot * $p < .05$

Uit deze resultaten kan geconcludeerd worden dat er een verband bestaat tussen de tevredenheid over het hulpverleningsplan en de rapportage door de pleegzorgbegeleider en tussen de betrokkenheid en duidelijkheid van de pleegzorgbegeleider en de relatie tussen de pleegouder en het kind.

3.2 Studie 2

3.2.1 Definitie.

In het interview is de respondenten gevraagd naar de definitie die zij geven aan het woord 'bejegening'. De definities van bejegening die door alle respondenten werden genoemd is 'de omgang met een persoon' en 'de behandeling van een persoon'. Dus men verstaat onder bejegening 'hoe men met een ander omgaat' en 'hoe men een ander behandelt'. Een aantal respondenten verstaat onder bejegening 'het benaderen en het tegemoet treden van een persoon'. Hierbij wordt ook genoemd 'met welke houding iemand de ander tegemoet treedt' en 'de communicatie waarmee de een de ander benadert'. Een aantal andere definities die genoemd werden zijn 'hoe je een ander ziet' en 'hoe een ander mij aanspreekt'.

3.2.2 Belangrijke aspecten.

De pleegouders is ook gevraagd naar de aspecten die zij van belang vinden in de bejegening van personen. Daarbij werden verschillende aspecten genoemd, namelijk gelijkwaardigheid, respect, luisteren, een open houding, betrouwbaarheid, communicatie en relatie. Veel van deze aspecten hangen met elkaar samen, wat ook naar voren komt uit de interviews met de pleegouders.

Gelijkwaardigheid is een aspect dat veel van de geïnterviewde pleegouders belangrijk vinden. Daarmee bedoelen de pleegouders dat een ander niet boven hen moet gaan staan, maar dat er een gelijke verhouding moet zijn tussen de personen die met elkaar omgaan. Pleegouders geven aan dat personen die met elkaar omgaan niet altijd een gelijke positie bezitten, maar desondanks moet men elkaar wel gelijkwaardig tegemoet treden.

Respect wordt ook als belangrijk aspect genoemd door de pleegouders. Zij willen dat een ander respectvol met hen omgaat en dat er wederzijds respect is voor wat men denkt, vindt en voelt, en voor de situatie waar zij zich in bevinden. Een aantal pleegouders noemt dat respect getoond wordt door eerlijk te zijn, te luisteren, iemand uit te laten praten en door te proberen die ander te begrijpen. Daardoor voelen de pleegouders zich ook serieus genomen, wat ook genoemd wordt als belangrijk aspect.

Ook een belangrijk aspect is een open houding, waarbij men zegt wat hij denkt, vindt en voelt. Zo kan er een open en wederkerig contact ontstaan. Ook vinden de pleegouders het van belang dat er vertrouwen is in de omgang tussen personen. Zo noemt een aantal pleegouders dat men elkaar moet kunnen vertrouwen in afspraken die gemaakt worden, en dat men oprecht is naar de ander en niet liegt.

Uit een aantal interviews met de pleegouders kwam naar voren dat de communicatie tussen mensen een belangrijk onderdeel van bejegening is. Hierbij is het contact, het uitwisselen van men wat vindt, denkt en voelt van belang. Ook de vorm van communicatie speelt een rol. Het wordt op prijs gesteld wanneer men de tijd en rust neemt elkaar daadwerkelijk te ontmoeten.

Een aantal pleegouders noemt de relatie tussen personen een belangrijk aspect van de bejegening. Het opbouwen van een relatie met een persoon komt tot uiting in het 'echte' contact dat er is. Men vindt het belangrijk dat er een open en wederkerig contact is. In de relatie moet men rekening houden met zichzelf en de ander, en de situatie waar zij zich in bevinden.

3.2.3 De bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd.

De pleegouders werd in het interview gevraagd naar de bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd, wat zij fijn en minder fijn vonden in deze bejegening. Met behulp van deze vragen en de vragen wat zij een ideale bejegening vinden en wat voor bejegening zou maken dat zij zouden stoppen met pleezorg is een beeld geschetst van de ideale bejegening van pleegouders.

De pleezorgbegeleider. Uit de analyse van de bejegening door de pleezorgbegeleider kwam een aantal categorieën die erg belangrijk zijn voor pleegouders, namelijk: betrokkenheid, betrouwbaarheid, gelijkwaardigheid, ondersteuning, duidelijkheid en respect. Het belang van deze categorieën blijkt uit het gebrek eraan of juist waardering wanneer een pleezorgbegeleider dit toepast. Onderstaand zullen alle categorieën (zie Tabel 11) nader toegelicht worden.

Tabel 11
Ideale bejegening door de pleezorgbegeleider

Categorie	Aspect
Betrokkenheid	Bereikbaar zijn
	Beschikbaar zijn
	Interesse tonen
	Inzet tonen
	Professionele afstand
Betrouwbaarheid	Afspraken nakomen
	Eerlijk zijn
	Taken uitvoeren
Duidelijkheid	Duidelijkheid in verhoudingen
	Goede informatie geven
	Open houding
	Open staan voor feedback
	Transparant handelen
Gelijkwaardigheid	Erkenning deskundigheid pleegouder
	Naast de pleegouder staan
	Samenwerken
Ondersteuning	Ander perspectief bieden
	Begrip tonen
	Eigen kracht pleegouder erkennen
	Gehoord worden
	Ingaan op behoefte pleegouder
	Meedenken en verder denken
	Luisteren
	Opkomen voor pleegouder
	Vertrouwen tonen in pleegouder
Respect	Pleegouder serieus nemen
	Ruimte bieden

Betrokkenheid. Pleegouders willen graag dat een pleezorgbegeleider betrokken is bij de pleegouder, het pleeggezin en het kind, oftewel bij de situatie. De pleezorgbegeleider leeft mee met de pleegouder en weet wat er speelt. Daardoor heeft de pleegouder het idee dat hij er niet alleen voor staat.

Betrokkenheid wordt getoond in verschillende aspecten. Zo vinden de geïnterviewde pleegouders het belangrijk dat een pleezorgbegeleider bereikbaar is voor de pleegouder. Daarbij gaat het om bereikbaarheid in de dagelijkse communicatie, dat wanneer een pleegouder contact opneemt hij ook reactie krijgt van de pleezorgbegeleider, maar ook dat de pleezorgbegeleider in een crisissituatie bereikbaar is.

De pleezorgbegeleider moet ook beschikbaar zijn voor de pleegouder, zodat de pleegouder weet dat de pleezorgbegeleider er echt is voor de pleegouder en dat de pleegouder alles bij hem kwijt kan. Pleezorgbegeleiders tonen ook betrokkenheid door zich in te zetten en moeite te doen voor het kind en de pleegouder.

Een ander aspect van betrokkenheid is interesse tonen. De geïnterviewde pleegouders geven het aan fijn te vinden wanneer een pleezorgbegeleider geïnteresseerd is in de pleegouder en het gezin en dit laat zien door de tijd te nemen voor het gezin en in meer geïnteresseerd te zijn dan alleen het kind, maar ook in de bredere context. Een aantal pleegouders noemt dat zij het heel belangrijk vinden dat een pleezorgbegeleider niet te betrokken raakt, hierbij worden voorbeelden genoemd van pleezorgbegeleiders die teveel persoonlijk betrokken geraakt waren en daardoor hun taken niet meer naar behoren uit konden voeren. De pleegouders willen graag een professionele afstand, waarbij de pleezorgbegeleider wel betrokken is, maar hij wel zijn professionele rol blijft vervullen. Hij moet geen vriend worden, maar de professional blijven.

Betrouwbaarheid. De geïnterviewde pleegouders vinden het ook heel fijn wanneer de pleezorgbegeleider betrouwbaar is. Een aantal pleegouders noemt dat zij hun pleezorgbegeleider volledig vertrouwen.

De betrouwbaarheid komt onder andere naar voren in de manier waarop de pleezorgbegeleider zijn taken uitvoert, de mate waarin hij afspraken nakomt en eerlijk is. Wanneer een pleezorgbegeleider zijn taken naar behoren uitvoert, handelt hij in het belang van het kind en doet hij wat hij zegt te gaan doen. Het nakomen van afspraken is ook belangrijk voor de betrouwbaarheid van de pleezorgbegeleider. Daarnaast vinden de pleegouders het belangrijk dat de pleezorgbegeleider eerlijk is tegenover de pleegouder, door voor zijn mening uit te komen, vragen eerlijk te beantwoorden en grenzen eerlijk aan te geven. De pleezorgbegeleider moet integer zijn.

'Het is fijn als ze beschikbaar zijn, als [ze] bereikbaar zijn, als ze wat je overeenkomt gaat [gaan] doen, als ze het nakomen.'

Gelijkwaardigheid. De pleegouders willen graag dat er sprake is van gelijkwaardigheid tussen de pleezorgbegeleider en de pleegouder, waarbij de pleezorgbegeleider de pleegouder als een gelijkwaardige partner behandelt. In die gelijkwaardigheid willen pleegouders dat de pleezorgbegeleider naast de pleegouder staat en niet erboven, door niet op een belerende manier te komen vertellen hoe een pleegouder iets aan moet pakken en niet neer te kijken op een pleegouder.

Ook vinden pleegouders het vervelend wanneer een pleezorgbegeleider de pleegouder beslissingen oplegt, waarbij de pleegouder gedwongen wordt te handelen. Pleegouders vinden namelijk dat zij veel ervaring hebben en professioneel zijn in de omgang met broertjes en zusjes, gezinnen van herkomst en verschillende culturen, omdat zij er elke dag mee bezig zijn. In die deskundigheid willen pleegouders graag erkend worden door de pleezorgbegeleider. Daarom vinden pleegouders het ook belangrijk om samen te werken met de pleezorgbegeleider, door samen te kijken

wat goed gaat en wat niet en samen oplossingen te bedenken. Deze gelijkwaardigheid wordt niet altijd ervaren. Een pleegouder omschrijft het als volgt:

'Hoe een besluit tot stand komt, wordt jij niet geacht om daar überhaupt iets vanaf te weten. Want je bent maar een pleegouder en je hebt niet geleerd.'

Een pleegouder geeft specifiek aan dat de gelijkwaardigheid vooral zit in de communicatie tussen de pleezorgbegeleider en de pleegouder. Ook in een pleezorgsituatie is er namelijk sprake van verschillende posities en machtsverhoudingen, waarbij ieder verantwoordelijk is voor bepaalde taken, maar de communicatie met elkaar moet wel gelijkwaardig zijn.

Ondersteuning. De geïnterviewde pleegouders vinden het fijn dat de pleezorgbegeleider hen ondersteunt wanneer zij het moeilijk hebben en dat de pleezorgbegeleider aan de kant van de pleegouder staat wanneer er conflicten zijn met andere partijen. In een dergelijke situatie zien de pleegouders graag dat de pleezorgbegeleider opkomt voor het pleeggezin, hun belangen behartigt en de pleegouders niet laat vallen.

Ook willen pleegouders graag dat de pleezorgbegeleider, wat betreft de ondersteuning en begeleiding, ingaat op de behoefte van de pleegouder, door na te gaan wat de pleegouder nodig heeft en hier adequaat op in te gaan. Daarom vinden pleegouders het ook belangrijk dat de pleezorgbegeleider goed naar hen luistert, zodat zij hun verhaal kwijt kunnen. Pleegouders willen graag dat zij gehoord worden en dat de pleezorgbegeleider begrip toont. Om adequaat te ondersteunen moeten pleezorgbegeleiders de pleegouders een ander perspectief bieden, door hun eigen mening tegenover die van de pleegouder te zetten, advies te geven of vanuit een helikopterview mee te kijken.

De pleegouders vinden het belangrijk dat de pleezorgbegeleiders de eigen kracht van pleegouders erkennen, door de mogelijkheden van de pleegouder te benutten en deze aan te vullen waar de pleegouder het zelf niet kan. Dit zien pleegouders ook terug wanneer de pleezorgbegeleider mee- en verder denkt in vraagstukken of problemen.

Twee pleegouders noemen ook dat zij zich gesteund voelen wanneer de pleezorgbegeleider het vertrouwen heeft dat de pleegouder het beste met het kind voor heeft en vertrouwen heeft in de kwaliteit van de pleegouder, zodat de pleezorgbegeleider veel aan de pleegouder over durft te laten.

Duidelijkheid. De geïnterviewde pleegouders vinden het van groot belang dat de pleezorgbegeleider duidelijkheid geeft, zodat pleegouders weten wat ze aan een pleezorgbegeleider hebben, wat de doelstellingen in het proces zijn en dat zij kennis hebben van redenen van de plaatsing en de achtergrond van het pleegkind.

De pleegouders vinden het fijn dat een pleezorgbegeleider een open houding heeft, waardoor hij helder communiceert, bijvoorbeeld door het navragen van zaken waar de pleezorgbegeleider niet zeker over is en aangeven wanneer hij weinig tijd heeft voor een gesprek, zodat men op een efficiënte manier met de tijd om kan gaan. In deze openheid vinden pleegouders het ook van belang dat de pleezorgbegeleider open staat voor feedback van de pleegouder, zodat zij elkaar aan kunnen spreken op gedrag en dat er ruimte is voor reflectie. Transparant handelen is ook iets wat pleegouders graag willen, 'een kijkje in de keuken krijgen' in het proces van begeleiden en het nemen van beslissingen.

Een opvallend aspect is de duidelijkheid die pleegouders graag willen over de verhouding tussen de pleezorgbegeleider en de pleegouder. Een aantal pleegouders geeft aan dat het belangrijk is

om eerst met elkaar af te stemmen wie men tegenover zich heeft en welke rol men ten opzichte van elkaar kan vervullen. Dit blijkt niet in alle pleegzorgbegeleider-pleegouder relaties toegepast te worden. Veel pleegouders geven aan dat zij niet weten wat zij van een pleegzorgbegeleider kunnen en mogen verwachten wat betreft de taakuitvoering, maar ook niet weten welke visie de pleegzorgbegeleider op het pleegouderschap heeft. Een aantal pleegouders heeft sterk het idee dat de visie die zij hebben aangaande het pleegouderschap sterk verschilt van die van de pleegzorgbegeleider en de pleegzorgorganisatie.

‘Er is volgens mij niet echt duidelijk wat nou mijn positie als pleegouder is en wat ik dus van hun [de pleegzorgbegeleider] mag verwachten.’

Wanneer er duidelijkheid komt in de verhouding tussen de pleegzorgbegeleider en de pleegouder, en daarmee ook duidelijkheid over de positie van de pleegouder, weten pleegouders wat zij kunnen en mogen verwachten van een pleegzorgbegeleider, maar ook wat zij zelf mogen en kunnen doen.

Respect. Het laatste wat pleegouders erg belangrijk vinden in de bejegening door de pleegzorgbegeleider is respect. Pleegouders willen graag dat de pleegzorgbegeleider respectvol met hen omgaat, door de pleegouder te respecteren in wie hij is, maar ook door de pleegouder serieus te nemen en ruimte te bieden in opvoeding en keuzes betreffende het pleegkind.

De voogd. Ook uit de analyse van de ideale bejegening door de voogd kwam een aantal categorieën die erg belangrijk zijn voor pleegouders, namelijk: betrokkenheid, betrouwbaarheid, duidelijkheid. Dat blijkt uit het gebrek eraan of juist waardering wanneer een voogd dit toepast. De categorieën komen overeen met de categorieën die ook bij de bejegening door de pleegzorgbegeleider genoemd worden. Echter, de aspecten van de categorieën verschillen in een aantal gevallen van die van de pleegzorgbegeleider. Onderstaand zullen alle categorieën (zie Tabel 12) nader toegelicht worden.

Betrokkenheid. De geïnterviewde pleegouders zien bij de voogd graag betrokkenheid bij de pleegouder, het kind en de context. Zo leert een voogd het kind beter kennen, wat pleegouders van groot belang vinden, omdat de voogd verantwoordelijk is voor beslissingen over het kind. Betrokkenheid tonen voogden door bereikbaar en beschikbaar te zijn voor de pleegouder, door bereikbaar te zijn via telefoon of email en ook te reageren op dit contact. Wanneer dit niet mogelijk is, waarderen pleegouders het wanneer de vervanging goed geregeld is, zodat zij wel ergens met hun vragen terecht kunnen.

Daarnaast vinden pleegouders het belangrijk dat de voogd goed geïnformeerd en ingewerkt is, zodat hij weet wie het kind en wat de context is. Voogden moeten volgens pleegouders ook interesse tonen in het kind en in de pleegouder, om hen zo beter te leren kennen en daardoor op betere grond beslissingen kan nemen.

Tevens zien de geïnterviewde pleegouders graag dat de voogd inzet toont door het werk aan te pakken, moeilijke situaties niet uit de weg te gaat en ‘ervoor te gaan’. Wanneer er veel wisseling tussen voogden is, hebben de pleegouders niet het gevoel dat de voogd betrokken is bij de situatie en het pleegkind.

Tabel 12
Ideale bejegening door de voogd

Categorie	Aspect
Betrokkenheid	Bereikbaar zijn
	Beschikbaar zijn
	Interesse tonen
	Inzet tonen
	Weinig wisseling
Betrouwbaarheid	Afspraken nakomen
	Eerlijk zijn
	Taken uitvoeren
	Verantwoordelijkheid nemen
Duidelijkheid	Duidelijkheid in verhoudingen
	Goede informatie geven
	Open houding
	Open staan voor feedback
	Transparant handelen
Gelijkwaardigheid	Erkenning deskundigheid pleegouder
	Naast de pleegouder staan
	Samenwerken
	Pleegouder betrekken in beslissingen
Ondersteuning	Eigen kracht pleegouder erkennen
	Opkomen voor pleegouder en pleegkind
Respect	Pleegouder serieus nemen
	Ruimte bieden

Betrouwbaarheid. De geïnterviewde pleegouders vinden het belangrijk dat er vertrouwen is tussen de voogd en de pleegouder. Om betrouwbaar te zijn moet een voogd afspraken die gemaakt worden nakomen en zijn taken naar behoren uitvoeren. Daarbij hoort de voogd te handelen in belang van het kind. Ook zien de pleegouders graag dat de voogd verantwoordelijkheid neemt om zijn taken te uit te voeren, maar ook om consequenties te dragen. Ook eerlijk zijn is een belangrijk aspect van betrouwbaarheid, dit vraagt van de voogd niet te liegen, integer te zijn en toe te geven wanneer hij in moeilijke situaties geen oplossing weet.

Duidelijkheid. Ook van de voogd willen pleegouders graag duidelijkheid. Daarbij gaat het om duidelijkheid in wat men verwacht van elkaar en wat men verwacht van het contact tussen de voogd en de pleegouder, maar ook wat de voogd verwacht van de pleegouder aangaande het pleegzorgproces. Er moet dus duidelijkheid zijn over de verhouding tussen de pleegouder en de voogd. De pleegouders geven aan dat deze verhoudingen en de taakverdeling lang niet altijd duidelijk zijn, waardoor men niet weet wat men voor elkaar kan betekenen. Een pleegouder geeft aan dat de voogd deze duidelijkheid wel geeft:

‘Zij geeft heel duidelijk aan waar zij staat, wat ze voor me zou willen en kunnen betekenen wat mijn pleegouderschap betreft. En waarvoor ik voor de pleegdochter bij haar terecht kan.’

Tevens vinden pleegouders het van belang dat de voogd transparant handelt, zodat de pleegouder weet wat er speelt rondom het pleegkind. Hiervoor is het noodzakelijk dat de voogd goed communiceert met de pleegouder en de pleegouder ook goed geïnformeerd wordt over de situatie. De geïnterviewde

pleegouders geven ook aan het te waarderen wanneer een voogd een open houding heeft, waarin hij aangeeft wat hij denkt zodat er ruimte is om te reflecteren over de relatie met de pleegouder en het gedrag van beide partijen.

Gelijkwaardigheid. De pleegouders geven aan dat zij, ook in de relatie met de voogd, gelijkwaardigheid erg belangrijk vinden. Een aantal pleegouders vertelt dat zij afhankelijk zijn van de voogd, omdat de voogd veel macht heeft en beslissingen neemt. De geïnterviewde pleegouders zijn niet blij met deze positie. Zij willen juist dat de voogd niet boven de pleegouder staat, maar naast de pleegouder.

De pleegouder ziet graag dat de voogd niet komt vertellen hoe de pleegouder iets moet doen en wat er gedaan moet worden, maar dat de voogd samenwerkt met de pleegouder, door naar hem te luisteren, met hem te overleggen en hem te betrekken in het nemen van beslissingen aangaande het pleegkind. Dan voelt de pleegouder zich erkend in zijn rol en deskundigheid, want pleegouders hebben kennis van en ervaring met het kind. Een pleegouder ervaart een goede samenwerking met de voogd:

'Ik heb wel het gevoel dat wij een team zijn en dat we dit [de zorg voor het kind] dragen, met elkaar. En met elkaar zoeken naar de goede oplossingen.'

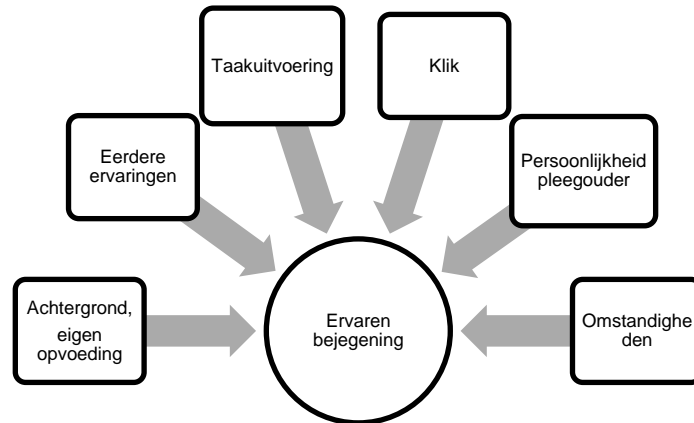
Ondersteuning. Ook van de voogd wordt een stuk ondersteuning gevraagd. Hierbij ligt de nadruk op ondersteuning in de zorg voor het kind, niet zozeer de persoonlijke ondersteuning van de pleegouder. De ondersteuning van de voogd zien pleegouders graag in het zoeken naar oplossingen, geven van adviezen en het regelen van praktische zaken als bezoeken van het kind aan zijn ouders. Ook zien pleegouders graag dat de voogd de belangen van zowel het kind als het pleeggezin behartigt, in situaties dat zij bescherming nodig hebben. De voogd ondersteunt de pleegouder ook wanneer hij de kracht van de pleegouder ziet en hier gebruik van maakt.

Respect. Een laatste aspect wat pleegouders graag zien in de bejegening door de voogd is respect. De geïnterviewde pleegouders geven aan dat zij het belangrijk vinden dat er wederzijds respect is in de relatie tussen de voogd en de pleegouder. Daarbij vinden zij het ook van belang dat de voogd de pleegouder ruimte biedt in het opvoeden van het kind wanneer deze dat vraagt en dat de voogd de pleegouder serieus neemt, onder andere in de zorgen die de pleegouder aangeeft. Een pleegouder die zich niet serieus genomen voelt, verwoordt dat als volgt:

'Het is bij mij gebleken dat ik, in de dertien jaar dat ik pleegmoeder ben, heel veel dingen aangegeven heb, dat ik heel veel gezien heb. Die hebben zij altijd naast zich neergelegd en uiteindelijk heb ik altijd gelijk gekregen.'

3.2.4 Invloed op de ervaring en bejegening.

In het interview is de pleegouders ook gevraagd naar hun idee over de factoren die de ervaring van bejegening zouden beïnvloeden. In figuur 2 is een overzicht van de genoemde factoren weergegeven.

Figuur 2. De invloeden op de ervaring van bejegening

De achtergrond van de pleegouders en de opvoeding die zij zelf gehad hebben speelt volgens hen een grote rol in hoe men de bejegening ervaart. Het is volgens hen van belang wat men in de eigen opvoeding heeft meegekregen. Ook eerdere ervaringen spelen een rol in hoe men de bejegening ervaart. De manier waarop de voogd of de pleegzorgbegeleider zijn taak uitvoert beïnvloedt volgens de pleegouders ook hoe zij de bejegening ervaren. Zo noemt een pleegouder:

'Maar dat komt wel doordat er zo zorgvuldig door de voogd gehandeld is. En ik denk daarom, dat ik het ook niet erg vind dat ze zo weinig komt en dat ze niet op mijn mailtjes reageert. Ze heeft gewoon iets neergelegd met de zorg voor dit kind wat voor mij gewoon zo waardevol is geweest.'

Een tweetal pleegouders geeft aan dat een klik met de pleegzorgbegeleider of voogd van invloed is op de ervaring van bejegening. Als men een klik heeft, verloopt de relatie volgens de pleegouders beter. De pleegouders vermoeden ook dat de persoonlijkheid van de pleegouder van invloed is. Volgens hen hangt het sterk van iemands persoonlijkheid af hoe men gedrag interpreteert. Ook de omstandigheden spelen een rol, bijvoorbeeld wanneer men niet zo goed in zijn vel zit.

Als laatste is de pleegouders gevraagd naar factoren die de bejegening door de voogd of pleegzorgbegeleider zouden kunnen beïnvloeden. De pleegouders geven aan dat het gedrag van de pleegouder invloed heeft op de manier waarop de voogd of pleegzorgbegeleider met hen omgaat. De pleegzorgbegeleider of voogd reageert op het gedrag van de pleegouder, en het hangt er dus vanaf hoe de pleegouder zich opstelt naar de voogd of pleegzorgbegeleider toe, hoe deze zal reageren. Bij bijvoorbeeld een pleegouder die zich onderdanig opstelt naar de voogd, zal de voogd sneller geneigd zijn boven de pleegouder te staan. Ook de persoonlijkheid van de pleegzorgbegeleider of voogd en de

persoonlijke omstandigheden waarin de pleegzorgbegeleider of voogd zich bevindt, bijvoorbeeld een slecht functioneringsgesprek, beïnvloedt volgens de pleegouders de bejegening.

3.2.5 De samenwerking.

De pleegouders is ook gevraagd naar de samenwerkings-situaties tussen de voogd en de pleegzorgbegeleider. Hieruit kwamen drie soorten samenwerking naar voren.

In de eerste situatie is er sprake van een goede samenwerking. De pleegouders zijn tevreden over deze samenwerking. In een enkel geval wordt gesproken van een driehoek-verhouding, waarbij de voogd, de pleegzorgbegeleider en de pleegouder met elkaar, als het ware een gelijkwaardige driehoek vormen en samenwerken als een team.

‘Ik heb het idee dat dat [de samenwerking] een driehoekje is wat wel alle kanten op stroomt. Met dan het pleegkind in het midden zeg maar.’

In de tweede situatie is er sprake van geen goede samenwerking. Pleegouders noemen meningsverschillen tussen de voogd en pleegzorgbegeleider of een voogd die de pleegzorgbegeleider sterk beïnvloedt en manipuleert. Ook wordt er een aantal gevallen genoemd waarin de pleegzorgbegeleider alle initiatief moet nemen om de samenwerking in stand te houden. Daarbij neemt de pleegzorgbegeleider alle initiatieven tot contact. In veel van deze gevallen draaien de pleegzorgbegeleider en de pleegouder als een team, waar de voogd dan tegenover staat. In een enkel geval wordt een tegenovergestelde situatie genoemd, waarbij de voogd alle initiatief moet nemen en waarbij de voogd en de pleegouder tegenover de pleegzorgbegeleider staan.

In de derde situatie is de samenwerking minimaal of niet aanwezig. Een aantal pleegouders noemt dat zij nooit gemerkt hebben dat er een samenwerking is tussen de voogd en de pleegzorgbegeleider.

4. Discussie

In deze studies is de bejegening van pleegouders door professionals onderzocht. Er is door middel van een vragenlijst onderzocht hoe pleegouders bejegening door de pleezorgbegeleider en de voogd, en verschillende subcategorieën hiervan, ervaren. Op basis van de literatuur zijn verschillende variabelen meegenomen om na te gaan of deze verband houden met de tevredenheid over de bejegening van de pleegouder. Door middel van interviews is onderzocht hoe pleegouders de bejegening door de pleezorgbegeleider graag zouden zien.

4.1 Beperkingen

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen waar men rekening mee moet houden bij het interpreteren en generaliseren van de resultaten. Het onderzoek is gericht op pleegouders in Zeeland. Daardoor kan de tevredenheid van de pleegouders niet gegeneraliseerd worden naar andere provincies in Nederland, omdat het grootste deel van de pleegouders aangesloten is bij een organisatie die alleen werkzaam is in de provincie Zeeland.

Een beperking van dit onderzoek is dat pleegouders van de organisatie WSG, door een misverstand binnen de organisatie, de wervingsbrief pas na de vermelde sluitingsdatum van het onderzoek gekregen hebben. Daardoor kan het zijn dat pleegouders de vragenlijst niet meer ingevuld hebben. Dit kan een oorzaak zijn van de non-respons onder pleegouders van deze organisatie.

Andere redenen van non-respons zijn door een aantal pleegouders gemeld via telefoon en email, namelijk: geen pleegkind in huis op moment van afname van de vragenlijst, geen pleegouder meer zijn en een pleegkind ouder dan 18 jaar hebben, voor wie geen begeleiding meer gegeven wordt. Deze situaties kunnen niet allemaal onder non-respons gerekend worden, omdat een aantal pleegouders wel mee wilden doen, of hebben gedaan, terwijl zij niet voldeden aan de inclusiecriteria. Omdat bij werving van de pleegouders geen informatie over de pleeggezinnen bekend was, was het niet mogelijk om alleen de pleegouders te benaderen die voldeden aan de inclusiecriteria. Daardoor kan het exacte aantal van het non-respons niet gegeven worden.

Een aantal pleegouders maakte melding dat de link naar de vragenlijst niet werkte. Dit is een beperkt aantal pleegouders geweest die dit meldde, maar de mogelijkheid bestaat dat meerdere pleegouders dit probleem ondervonden, waardoor zij de vragenlijst niet ingevuld hebben. Een andere beperking en mogelijke reden van non-respons is de ingewikkelde link naar de website waar de vragenlijst op ingevuld kon worden. De link is de pleegouders schriftelijk toegestuurd, waardoor de pleegouders de link over moesten typen. Aangezien de link ingewikkeld was, met veel verschillende tekens, kan dit een reden zijn geweest voor pleegouders de vragenlijst niet in te vullen.

Ook de verdeling in de soort plaatsing is een beperking van het onderzoek. Een aantal soorten zijn namelijk ondervertegenwoordigd in deze studie. In 2010 was 15% van de landelijke plaatsingen deeltijd pleezorg, 23% kortdurende pleezorg en 62% langdurige pleezorg (Pleezorg Nederland, 2011a). In deze studie is de verdeling niet gelijk aan deze landelijke verdeling, namelijk 4% is een deeltijd plaatsing, 18% is een kortdurende plaatsing en 78% is een langdurige plaatsing. Dit verschil in de verdeling maakt dat de gegevens niet zonder terughoudendheid gegeneraliseerd kunnen worden naar de gehele populatie pleegouders in Nederland.

In studie twee zijn slechts acht pleegouders geïnterviewd. Dit is een klein deel van de gehele populatie. Het was door gegeven tijd voor dit onderzoek niet mogelijk om naast studie 1 een studie 2 uit te voeren waarbij een dergelijk aantal pleegouders geïnterviewd zou worden, waardoor er verzadiging op zou treden. Het kan daardoor zijn dat er aspecten niet genoemd zijn die niet geïnterviewde pleegouders wel van belang vinden. Daarom is voorzichtigheid geboden met generaliseren van de gegevens naar de gehele populatie.

Een andere beperking van het onderzoek is dat er geen onderscheid is gemaakt tussen de voogd en gezinsvoogd. Deze blijken verschillende taken en verantwoordelijkheden te hebben (www.bjzflevo.nl). Hierdoor zou het kunnen zijn dat pleegouders op een andere manier met deze voogd omgaan. Dit is niet meegenomen in dit onderzoek en is daarmee een aanbeveling voor vervolgonderzoek.

4.2 Studie 1

Uit de resultaten van de studie 1 blijkt dat de pleegouders tevreden zijn over de bejegening door de pleegzorgbegeleider. De pleegouders zijn minder tevreden over de bejegening door de voogd, op de B-toets scoort de voogd onvoldoende. Deze ontevredenheid blijkt vooral aan de betrokkenheid van de voogd te wijten. Pleegouders zijn alleen over deze subcategorie ontevreden. Op de P-toets scoort de voogd wel voldoende. Echter, op de subcategorie ‘communicatie en samenwerking’ wordt gemiddeld 2.6 gescoord, wat aangeeft dat dit een aandachtspunt is, waar de pleegouders niet helemaal tevreden over zijn. Deze ontevredenheid over de bejegening door de voogd komt ook terug in een rapport van de NVP (2007), waarin geschreven staat dat er veel meldingen gedaan worden van een onheuse bejegening door BJZ. Dat de pleegouders tevreden zijn over de bejegening door de pleegzorgbegeleiders wordt ook in de onderzoeken van pleegzorgorganisaties gevonden (XS2Quality, 2008; Leloux & Weststrate, 2009; Elker Pleegzorg, 2009).

De aanleiding voor dit onderzoek was de discrepantie tussen de berichten van de belangenverenigingen en de berichten van de pleegzorgorganisaties. Pleegouders delen blijkbaar met elkaar de negatieve ervaringen, maar de daadwerkelijke ervaringen blijken niet alleen negatief te zijn, zoals ook blijkt uit dit onderzoek.

Wanneer gekeken wordt naar de inhoud van beide toetsen die gebruikt zijn om de bejegening te meten, blijkt dat de P-toets meer ingaat op de praktische aspecten van de bejegening aan de pleegouder (voorbeeld item ‘de pleegzorgbegeleider handelt effectief in noodsituaties’). Pleegouders zijn dus tevreden over deze praktische aspecten van bejegening door zowel de pleegzorgbegeleider als de voogd. Dit is ook terug te vinden in de onderzoeken die gedaan zijn door de pleegzorgorganisaties (XS2Quality, 2008; Leloux & Weststrate, 2009; Elker Pleegzorg, 2009). In deze onderzoeken is gebruikt gemaakt van de P-toets en daaruit is gebleken dat de pleegouders tevreden zijn over bejegening door de pleegzorgbegeleider.

De B-toets gaat meer in op de relatie tussen de pleegouder en de pleegzorgbegeleider en de voogd. In de items wordt ingegaan op emotionele en relationele aspecten van de bejegening aan de pleegouder (voorbeeld item ‘de pleegzorgbegeleider zorgt voor een sfeer van vertrouwen waarin ik me op mijn gemak voel’). De pleegouders in deze studie zijn wel tevreden over de emotionele bejegening door de pleegzorgbegeleider, over de bejegening op dit gebied door de voogd zijn de pleegouders niet helemaal tevreden. De B-toets is in andere onderzoeken onder pleegouders niet meegenomen.

De ontevredenheid over de bejegening door de voogd zou verklaard kunnen worden door de verkeerde verwachtingen die pleegouders hebben van de voogd. De geïnterviewde pleegouders geven aan dat er onduidelijkheid is over de taken van de pleegzorgbegeleider en de voogd. Zij geven aan dat zij niet weten wat zij mogen verwachten van de pleegzorgbegeleider en de voogd. Daardoor zou het mogelijk kunnen zijn dat pleegouders graag willen dat de voogd betrokken is bij de pleegouder, terwijl dit geen taak is van de voogd. Wanneer pleegouders weten wat zij kunnen en mogen verwachten van de pleegzorgbegeleider en de voogd, kunnen zij de verwachtingen bijstellen, waardoor zij meer tevreden zullen zijn.

Van verschillende variabelen is onderzocht of deze een verband hebben met de bejegening. Bij de berekeningen tussen de pleegouderkenmerken en de bejegening werd een aantal verbanden aangetoond. Het blijkt namelijk dat naarmate het opleidingsniveau van de pleegouder stijgt, de pleegouder minder tevreden is over de bejegening door de pleegzorgbegeleider. Dat het opleidingsniveau negatief correleert met de tevredenheid kan eventueel verklaard worden door de inhoud van de P-toets. De P-toets bevraagt de pleegouder naar de praktische kant van de bejegening, zoals het aantal contactmomenten, de tevredenheid over de adviezen en het handelen van de pleegzorgbegeleider en de voogd. Het opleidingsniveau correleert met de rapportage en het hulpverleningsplan dat de voogd opstelt en met de communicatie en de samenwerking. Het zou kunnen zijn dat pleegouders met een hogere opleiding hogere eisen stellen aan de rapportage, het hulpverleningsplan, de communicatie en de samenwerking, omdat zij meer kennis hebben van deze zaken.

Ook werd er een verband gevonden tussen de persoonlijkheidsdimensie aardig en de tevredenheid over het contact en de hulpverlening door de pleegzorgbegeleider en tussen de persoonlijkheidsdimensie vindingrijk en de bejegening door de voogd. Deze bevindingen werden ook verwacht op basis van de literatuur. Matthews en Deary (1998) vonden in hun onderzoek dat persoonlijkheidsdimensies interpretaties van situaties beïnvloeden. Maar ook het Stress-model van Lazarus en Launier (1978) en Bosch (1998) bevestigen dat de persoonlijkheid de interpretatie van een situatie of gedrag beïnvloedt.

Er is ook een relatie gevonden tussen de bejegening en de pleegkindkenmerken. Naarmate het pleegkind in een groter aantal gezinnen heeft gewoond voordat het in het huidige pleeggezin kwam wonen, is de pleegouder minder tevreden over de duidelijkheid van de voogd en de aansluiting van de voogd bij de pleegouder. Dit verband is niet eerder teruggevonden in de literatuur.

Er is geen verband gevonden tussen de bejegening en de pleeggezinkenmerken. Deze werden op basis van de literatuur wel verwacht. De pleeggezinkenmerken, het aantal kinderen in het gezin, werden namelijk gezien als contextuele factoren die invloed kunnen hebben op de pleegouder (Lazarus & Launier, 1978).

Tussen de bejegening en de plaatsingskenmerken blijkt een relatie te zijn, namelijk naarmate de lengte van de plaatsing toeneemt, zijn pleegouders meer tevreden over de bejegening van de voogd. Dit is volgens Cohen (1977) een sterke correlatie. In de studie van Schreurs en Van Sleeuwen (1994, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001) werd gevonden dat pleegouders meer tevreden zijn over de begeleiding door pleegzorgbegeleiders naarmate de lengte van de plaatsing toeneemt. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn, dat de bejegening tijd nodig heeft om zich dusdanig te ontwikkelen dat de voogd naar tevredenheid van de pleegouder met de pleegouder omgaat. De studie van Schreurs en Van

Sleeuwen bevestigt slechts voor een deel de bevinding in dit onderzoek. Afwijkend is namelijk dat er geen correlatie gevonden wordt tussen de lengte van de plaatsing en de bejegening door de pleezorgbegeleider.

Ook is er een verschil gevonden in de tevredenheid over de bejegening door de pleezorgbegeleider tussen de verschillende justitiële kaders. Wanneer er sprake is van een OTS blijken pleegouders meer tevreden te zijn over de bejegening door de pleezorgbegeleider dan wanneer er sprake is van een vrijwillige plaatsing of een ontheffing van of ontzetting uit het ouderlijk gezag. Deze vergelijking is nog niet eerder in onderzoek gemaakt.

Als laatste is ook onderzocht of de relatie tussen de pleegouder en de pleezorgbegeleider of de relatie tussen de pleegouder en de voogd invloed heeft op de relatie tussen de pleegouder en het pleegkind. In de literatuur werd een positief verband tussen deze factoren aangetoond door Bastiaensen (2001) en Shulman (1995, 2006). In dit onderzoek is een negatief verband gevonden tussen de duidelijkheid en de betrokkenheid van de pleezorgbegeleider en de relatie tussen de pleegouder en het pleegkind. Ook werd er een negatief verband gevonden tussen de responsiviteit van de pleegouder en de hulpverlening en rapportage door de pleezorgbegeleider. De gevonden correlaties zijn, volgens de vuistregel van Cohen (1977), gemiddeld. Deze verbanden werden niet verwacht op basis van de literatuur.

4.3 Studie 2

De definitie van bejegening die de pleegouders in dit onderzoek noemen komt sterk overeen met de gestelde definitie voor dit onderzoek en de definities die zijn terug te vinden in de literatuur. Pleegouders verstaan onder bejegening vooral de omgang met en de behandeling van de ander. De aspecten die pleegouders belangrijk vinden in de bejegening van mensen zijn gelijkwaardigheid, respect, luisteren, een open houding en betrouwbaarheid. Deze aspecten zijn ook in andere studies naar begeleiding van pleegouders teruggekomen (Van Erve, Poiesz & Veerman, 2005; Fisher et al., 2000; Annie Casey Foundation, 2002).

Pleegouders is gevraagd naar de bejegening die zij graag zouden zien van de pleezorgbegeleider en de voogd. Pleegouders willen graag een betrokken pleezorgbegeleider en voogd, die zich inzet voor de pleegouder, interesse toont, die afspraken nakomt en zijn taken naar behoren uitvoert. Pleegouders hechten waarde aan betrokkenheid, omdat, voornamelijk de voogd, een grote verantwoordelijkheid heeft en belangrijke beslissingen moet nemen over het kind. Daarom willen pleegouders graag dat de voogd moeite doet om het kind en de pleegouders te leren kennen en om te weten wat de omstandigheden zijn. Ook wordt er genoemd dat er weinig wisseling moet zijn tussen de voogden. Een aantal pleegouders noemt in korte tijd al veel voogden gehad te hebben. Dit draagt niet bij aan de betrokkenheid bij het pleegkind. Daarom moet er gestreefd worden naar zo weinig mogelijk wisseling in de voogden.

Door het gezin en het kind te bezoeken tonen de voogd en pleezorgbegeleider interesse en betrokkenheid. Nixon (1997) vindt in zijn studie, dat pleegouders het aantal contactmomenten met de pleezorgbegeleider zien als een indicator voor de mate van interesse van de pleezorgbegeleider in het pleegkind en het pleeggezin. Nixon geeft aan dat pleegouders daarom graag zien dat de pleezorgbegeleider hen regelmatig bezoekt.

Pleegouders vinden de pleezorgbegeleider en de voogd betrouwbaar wanneer deze eerlijk zijn, afspraken nakomen, hun taken naar behoren uitvoeren en daarbij het belang van het kind voorop

stellen. In de interviews worden meerdere malen ervaringen genoemd waarbij de voogd het nalaat verantwoordelijkheid te nemen, en daardoor zijn taken niet uitvoert. Pleegouders vinden een dergelijke houding van de voogd of pleezorgbegeleider ergerlijk. Deze aspecten vinden Van Erve, Poiesz en Veerman (2005) ook terug in hun onderzoek naar relevante aspecten van bejegening in de jeugdzorg.

De geïnterviewde pleegouders noemen ook dat duidelijkheid heel belangrijk is. Daarbij gaat het om transparant handelen en het geven van adequate informatie, zodat de pleegouder weet waar pleezorgbegeleider en de voogd mee bezig zijn en op de hoogte is van de situatie. Ook willen pleegouders graag dat de pleezorgbegeleider en de voogd open zijn in de communicatie, waarbij zij eerlijk aangeven wanneer zij bijvoorbeeld weinig tijd hebben, en open staan voor feedback, zodat men eerlijk kan zijn in wat goed en minder goed gaat in de relatie tot elkaar en de te verrichten taken. Dit wordt ook gevonden in de studie van Fisher et al. (2000). In hun studie geven pleegouders aan dat zij het belangrijk vinden dat de pleezorgbegeleider beschikbaar is voor de pleegouder en tijd voor de pleegouder maakt.

In principe is de pleezorgbegeleider er om pleegouders te ondersteunen (Kramer, 2006). Wat die ondersteuning betreft willen de pleegouders dat de pleezorgbegeleider ingaat op de behoefte van de pleegouder, naar de pleegouder luistert en begrip toont. Ook vinden de geïnterviewde pleegouders het belangrijk dat de pleezorgbegeleider de eigen kracht van de pleegouder erkent, door de pleegouder de dingen die het zelf kan, zelf te laten doen. De pleezorgbegeleider moet ook, bijvoorbeeld in conflicten met andere partijen, opkomen voor de pleegouders en het pleeggezin. Ook Rees en Wallace (1982) vinden in hun studie dat pleegouders van de pleezorgbegeleider, wat betreft de ondersteuning, verwachten dat hij luistert naar de pleegouder en ingaat op de behoefte van de pleegouder. Ook van de voogd wordt ondersteuning gevraagd door de pleegouder, maar dit heeft betrekking op het (er)kennen van de eigen kracht van de pleegouder en het gebruiken hiervan en op het opkomen voor de pleegouder en het pleegkind, bijvoorbeeld wanneer er conflicten zijn.

De pleegouders willen graag dat de pleezorgbegeleider en de voogd op een gelijkwaardige manier met hen omgaan, onder andere door samen te werken met de pleegouder. De geïnterviewde pleegouders willen graag dat de pleezorgbegeleider en de voogd, wat betreft de beslissingen over het pleegkind en het pleeggezin, samenwerken met de pleegouder. De pleezorgbegeleider en voogd moeten dus naast de pleegouder staan en niet boven de pleegouder staan. Een pleegouder noemt dat de pleezorgbegeleider en de voogd hiërarchisch gezien boven de pleegouder staat, maar de pleegouder noemt dat de communicatie tussen de pleezorgbegeleider of de voogd en de pleegouder gelijkwaardig moet zijn. Ook in andere studies werd gevonden dat pleegouders gelijkwaardigheid belangrijk vinden en dat zij betrokken worden in beslissingen over het kind en het opstellen van het hulpverleningsplan (Fisher et al., 2000; Annie Casey Foundation, 2002, Thoburn, 1994).

Daarnaast willen de geïnterviewde pleegouders ook graag erkenning voor hun rol en deskundigheid die zij hebben als pleegouder. Pleegouders hebben door hun ervaring veel kennis over pleegkinderen, de omgang met biologische familie, verschillende culturen en achtergronden. De pleegouders willen graag dat deze deskundigheid erkend wordt door pleezorgbegeleider en voogden. Dit resultaat bevestigt wat MacGregor (2006) en Sanchirico et al. (1998) ook in hun studies gevonden hebben, dat pleegouders graag erkenning willen krijgen in hun rol en deskundigheid, omdat zij het pleegkind veel meer zien en daardoor beter kennen.

Als laatste vinden pleegouders het belangrijk dat de pleezorgbegeleider en de voogd op een respectvolle manier met de pleegouder omgaan, door de pleegouder serieus te nemen en ruimte te bieden in de opvoeding van het kind. In veel onderzoeken komt terug dat pleegouders graag zien dat de pleezorgbegeleider op een gelijkwaardige en respectvolle manier met de pleegouder omgaan (Van Beek, 1998, zoals beschreven in Bastiaensen, 2001; Fisher et al., 2000; Annie Casey Foundation, 2002). Dit blijkt dus een aspect van de bejegening te zijn dat veel pleegouders, cultuuroverstijgend, belangrijk vinden.

Wanneer wordt gekeken naar het verschil tussen de ideale bejegening door de pleezorgbegeleider en de ideale bejegening door de voogd blijkt dat de pleegouders van de pleezorgbegeleider meer persoonlijke ondersteuning vragen. Deze vorm van ondersteuning hoort meer bij de taken van de pleezorgbegeleider, omdat deze er is voor de ondersteuning van de pleegouder en hulp bij de opvoeding en verzorging van het kind (Kramer, 2006).

Voor de voogd wordt specifiek benoemd dat veel wisseling vervelend is, dit zou kunnen samenhangen met het feit dat pleegouders graag zien dat de voogd het kind goed leert kennen, zodat het gedegen beslissingen kan nemen over het kind en daarbij de pleegouder betreft.

Opvallend is dat veel pleegouders aangeven dat de verhouding tussen de pleegouder, de pleezorgbegeleider en de voogd niet duidelijk is en volgens een aantal pleegouders is er een verschil van visie op de rol van de pleegouder. De pleegouders weten daardoor niet wat zij kunnen en mogen verwachten van een pleezorgbegeleider of een voogd, wat betreft de inzet en de taken die zij hebben. In de definitie van bejegening werd al aangegeven dat ook de positie van de persoon te maken heeft met de bejegening, maar dat de positie van de pleegouder lastig te omschrijven is en dat deze door verschillende organisaties ook verschillend wordt gezien. Duidelijkheid in de visie is volgens Bosch (1998) erg belangrijk, hij geeft aan dat het van belang is dat een samenwerkend team zijn visie deelt.

De pleegouders is ook gevraagd naar de samenwerking tussen de pleezorgbegeleider en de voogd. Hieruit blijkt dat dit erg verschillend is. Een pleegouder ervaart een heel prettige samenwerking, 'als een driehoekje dat alle kanten op stroomt'. Andere pleegouders geven aan dat 'het driehoekje' de ideale samenwerkingsvorm is. Er zijn ook gevallen waarvan men niet weet van een samenwerking of weet dat deze er niet is. Ook zijn er pleegouders die noemen dat zij samenwerken met de pleezorgbegeleider en de voogd hier niet bij betrokken is. Ook het andere geval, waarbij de pleegouder samenwerkt met de voogd, zonder betrekking van de pleezorgbegeleider wordt genoemd.

Ook is gevraagd naar factoren die de bejegening en de ervaring van bejegening kunnen beïnvloeden. Hierbij worden de persoonlijkheid de genoemd, de omstandigheden waar men zich in bevindt, maar ook de manier waarop de pleegouder met de pleezorgbegeleider of de voogd omgaat. Ook wordt de opvoeding en achtergrond genoemd als beïnvloedende factor, net als eerdere ervaringen. Een deel van de genoemde factoren worden bevestigd in de literatuur (Lazarus & Launier, 1978; Matthews & Deary, 1998; Bosch, 1998), echter niet geheel in studie 1.

4.4 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek wordt een aantal aanbevelingen gedaan.

4.4.1 Aanbevelingen voor de praktijk.

Pleegzorgorganisaties en voogdijinstellingen bieden dus voornamelijk positieve ervaringen wat betreft de bejegening van de pleegouder. Omdat er wel negatieve ervaringen zijn en de pleegouders blijkbaar ook behoefte hebben deze ervaringen te delen, wordt pleegzorgbegeleiders en voogden aanbevolen goed naar de pleegouder te luisteren. Daarbij moeten zij niet afgaan op wat er gezegd wordt, maar doorvragen naar de feiten en gevoelens. Mogelijk willen pleegouders hun hart luchten door het vertellen van hun ervaringen en kunnen zij daarna weer ‘verder’, dan speelden gevoelens een hoofdrol. Met het doorvragen naar feiten kan men onderscheiden wat pleegouders daadwerkelijk dwars zit, zodat dit, in overleg, opgelost kan worden.

Een tweede aanbeveling aan pleegzorgbegeleiders en voogden is het geven van duidelijkheid. Pleegouders geven in de interviews aan dat er veel onduidelijkheid is over de visie op het pleegouderschap, maar ook over de taakverdeling en de verhouding tussen de pleegzorgbegeleider, de voogd en de pleegouder. Dit zou kunnen maken dat pleegouders te hoge verwachtingen hebben van de voogd, waardoor zij teleurgesteld en ontevreden kunnen raken. Daarom wordt pleegzorgbegeleiders en voogden aanbevolen aan het begin van een plaatsing duidelijk te maken wat hun visie op het pleegouderschap is, wat ieders taken zijn en wat er van elkaar verwacht wordt.

Een derde aanbeveling is een voorzichtige aanbeveling aan pleegouders. In de interviews gaf een aantal pleegouders aan dat zij moeite hebben met de afhankelijke positie die zij hebben ten opzichte van de voogd en de pleegzorgbegeleider. Er bestaat een mogelijkheid tot het aanvragen van pleegoudervoogdij (Kramer, 2006). In dit geval wordt de pleegouder voogd van het kind en daarmee heeft hij gezag over het kind. Dit is echter in veel gevallen niet mogelijk of zelfs niet wenselijk. De voorwaarden en consequenties van de pleegoudervoogdij moet de pleegouder eerst goed afwegen, voor men de pleegoudervoogdij aanvraagt.

4.4.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

In dit onderzoek zijn factoren onderzocht die van invloed zouden kunnen zijn op de bejegening van pleegouders. Aanbevolen wordt om de beïnvloedende factoren van bejegening verder te onderzoeken, zodat men ook beter weet wat gevolgen zijn van een onheuse bejegening voor de pleegouder en de pleegzorg. Zo kan de noodzaak van een adequate bejegening benadrukt worden.

Nader onderzoek naar de relatie tussen pleegouders onderling wordt ook aanbevolen, omdat blijkt dat pleegouders onderling negatieve ervaringen delen, die zij niet delen met pleegzorgbegeleiders en voogden. Deze negatieve ervaringen komen ook niet terug in de onderzoeken van pleegzorgorganisaties.

Als laatste wordt een aanbeveling gedaan voor onderzoek onder beginnende pleegouders. De geïnterviewde pleegouders geven aan dat een beginnende pleegouder heel anders tegen het pleegzorgproces aankijkt dan een pleegouder met ervaring. De pleegouders noemen dat beginnende pleegouders naïef zijn en meer geduld hebben. Maar ook dat het voor hen kan tegenvallen wanneer zij onheus bejegend worden. Als ervaren pleegouders weten zij hoe zij met dergelijke situaties om kunnen gaan, maar als beginnend pleegouder wisten zij dit niet. Zij noemen een onheuse bejegening

als reden tot stoppen met pleegzorg bij beginnende pleegouders, maar als ervaren pleegouders zouden ze dat niet doen. Meer onderzoek is nodig om hier verdere uitspraken over te doen.

Samenvatting

Inleiding. Dit onderzoek gaat in op de bejegening van pleegouders. De definitie van bejegening luidt: ‘de wijze waarop men zich jegens iets of iemand anders gedraagt’ (Geert & Heestermans, 1995). De definitie van een adequate bejegening blijkt per context verschillend te zijn. Bejegening is namelijk afhankelijk van de positie van de personen (Uitslag, 2009). Op de positie van pleegouders zijn verschillende visies, er is geen algemeen heersende visie. Bejegening wordt beïnvloedt door de attitude van de persoon en komt tot uiting in het gedrag dat geuit wordt (Van der Werf, 2009; Bosch, 1998; Ajzen, 1991). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat pleegouders graag willen dat de pleegzorgbegeleider samenwerkt, luistert, beschikbaar, bereikbaar en betrouwbaar is. De meldingen van belangenverenigingen over onheuse bejegening zijn in strijd met de uitkomsten van onderzoeken van pleegzorgorganisaties. Dit onderzoek is opgezet om de tevredenheid over de bejegening te onderzoeken.

Methode. Dit onderzoek is opgedeeld in twee studies. Studie 1 onderzoekt de vraag: ‘Hoe ervaren pleegouders in Zeeland de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd?’. Ook wordt onderzocht of er factoren zijn die samenhangen met de bejegening. Dit wordt onderzocht door middel van afname van een samengestelde, online vragenlijst. 81 pleegouders hebben de vragenlijst ingevuld.

Studie 2 is een kwalitatief onderzoek, waarmee antwoord wordt gegeven op de vraag: ‘Hoe zien pleegouders de ideale bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd?’. In deze studie is bij acht pleegouders een semi-gestructureerd interview afgenomen, waarin vragen werden gesteld over de fijne, minder fijne en ideale bejegening, de samenwerking tussen pleegouder, pleegzorgbegeleider en voogd.

Resultaten. Pleegouders zijn tevreden over de bejegening door de pleegzorgbegeleider, maar niet voldoende tevreden over de bejegening door de voogd. Dit lijkt vooral aan de betrokkenheid van de voogd te liggen. Uit de resultaten blijkt dat er een relatie is tussen de bejegening en het opleidingsniveau van de pleegouder, de persoonlijkheidskenmerken van de pleegouder, het aantal pleeggezinnen waar het pleegkind gewoond heeft, de lengte van de plaatsing en de relatie tussen de pleegouder en het pleegkind. Uit de resultaten van studie 2 blijkt dat pleegouders betrokkenheid, betrouwbaarheid, duidelijkheid, gelijkwaardigheid, ondersteuning en respect vragen van zowel de pleegzorgbegeleider als de voogd. Er zitten wel enige verschillen in de uitingvormen van deze aspecten.

Conclusie en discussie. De tevredenheid over de bejegening door de pleegzorgbegeleider komt overeen met de onderzoeken van organisaties en berichten van belangenverenigingen, omdat belangenverenigingen melding maken van onheuse bejegening door BJZ. De gevonden correlaties werden verwacht op basis van de literatuur. Ook de resultaten uit studie 2 komen overeen met de verwachtingen. Opvallend was dat pleegouders aangeven dat de verhouding tussen de pleegouder, de pleegzorgbegeleider en de voogd onduidelijk is. Dit zou kunnen maken dat pleegouders verkeerde verwachtingen hebben van de voogd, waardoor zij ontevreden zijn over de bejegening. Vervolgonderzoek wordt aanbevolen om beter zicht te krijgen op de bejegening van pleegouders en de gevolgen daarvan. Pleegzorgbegeleiders en voogden wordt aangeraden aan het begin van een plaatsing duidelijkheid te geven omtrent posities.

Referentielijst

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50, 179-211.
- Andree, V. & Sluiter, R.M.V. (2010). *Overplaatsingen in de pleegzorg. Als ik brutaal begin te worden, betekent het dat ik gewend ben*. Ongepubliceerd manuscript, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Annie Casey Foundation, The (2002). *Recruitment, training, and support: the essential tools for Foster Care*. Baltimore, MD: Family to Family Publications.
- Arkel, L. van (2009). *Het verloop van een pleeggezinplaatsing: factoren die bijdragen aan verplaatsing van een pleegkind*. Ongepubliceerd manuscript, Universiteit Leiden afd. Orthopedagogiek, Leiden.
- Assink, J. & Greutink-Jansen, A. M. C. (2010). *Gezinsvragenlijst onderzocht bij mensen met een verstandelijke beperking. Validiteit en betrouwbaarheid*. Ongepubliceerd manuscript, Universiteit van Utrecht afd. Orthopedagogiek, Utrecht.
- Baat, M. de & Bartelink, C. (2011). *Wat werkt in de pleegzorg?* Utrecht, Nederland: Nederlands Jeugdinstituut.
- Baecke, J.A.H., Boer, R. de, Bremmer, P.J.J., Duenk, M., Kroon, D.J.J., Loeffen, M.M., Mobach, C.E. & Schuyt, M. (2009). *Evaluatieonderzoek wet op de jeugdzorg. eindrapport*. Programmaministerie van Jeugd en Gezin, Ministerie van Justitie.
- Bastiaensen, P. (2001). *Belaste pleegouders en verscheurde pleegkinderen? Onderzoek naar de wijze waarop pleegouders de opvoedingssituatie beleven en pleegkinderen de relatie met het pleeggezin en het gezin van oorsprong beleven*. Zundert, Nederland: Drukkerij Vorsselmans b.v.
- Bebber, T. van, Bebber, A. van, Mooij, F. de & Mooij, J. de. (2007). *IFCO conferentie. 11-16 februari 2007 in hamilton, nieuw zeeland*. Pleegouderssupport Zeeland. Retrieved from <http://www.pleegouderssupportzeeland.nl/documenten/verslagen>.
- Beek, F. van (1998). *Ze zouden ons moeten koesteren*. Voorhout: Buro WESP.
- Bergh, P. van der & Weterings, T. (2010). *Pleegzorg in perspectief. ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen, Nederland: Koninklijke Van Gorcum BV.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Den Haag, Nederland: Boom Onderwijs.
- Bosch, E. (1998). *Bejegening in de zorg. respectvol omgaan met cliënten*. Baarn, Nederland: H. Nelissen B.V.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods (3rd ed.)*. Oxford, Engeland: Oxford university press.

- Cohen, J. (1977). *Statistical Power analysis for the behavioral sciences* (Rev. ed.). New York: Academic Press.
- Damen, H. & Pijnenburg, H. (2005). *Onbaatzuchtig én professioneel: Innovatie in de Brabantse pleegzorg*. Verkregen op 6 december, 2011, van www.praktikon.nl.
- Elker. (2009). *Uitkomsten pleegoudertevredenheidsonderzoek (P-toets) 2009 bij elker pleegzorg*. Groningen: Nederland: Elker Jeugd- en opvoedhulp.
- Erve, N. van, Poiesz, M. & Veerman, J.W. (2005). Bejegening van cliënten in de jeugdzorg. Een onderzoek naar de relevante aspecten. *Kind en Adolescentie*, 26, 83-90.
- Erve, N. van, Poiesz, M. & Veerman, J.W. (2007). *Bejegening in de jeugdzorg. Handleiding B-toets*. Nijmegen, Nederland: Praktikon.
- Erve, N. van, Poiesz, M. & Veerman, J.W. (2010). *B-toets. Vragenlijst Bejegening. Versie voor ouders*. Nijmegen, Nederland: Praktikon.
- Fisher, T., Gibbs, I., Sinclair, I. & Wilson, K. (2000). Sharing the care: the qualities sought of social workers by foster carers. *Child and family social work*, 5, 225-233.
- Geerts, G. & Heestermans, H. (1995). *Van dale groot woordenboek der Nederlandse taal*. Nederland: Utrecht: Van Dale Lexicografie bv.
- Gelso, C.J. & Carter, J.A. (1994). Components of the psychotherapy relationship: Their interaction and unfolding during treatment. *Journal of Counseling Psychology*, 41, 296-306.
- Hanegraaf, M. (2011). *Bejegening in de zorg. Hoe willen oudere cliënten die gebruik maken van de Geestelijke Gezondheidszorg bejegend worden door zorgverleners?* Ongepubliceerd manuscript, UMC Utrecht, Utrecht.
- Jurrius, K. & Havinga, L. (2008). *Verantwoording P-toets, C-toets pleegkinderen, C-toets ouders pleegzorg*. Amsterdam: Stichting Alexander.
- Juvent. (2011). *Verslaglegging 2010*. Middelburg, Nederland: Juvent Jeugd en Opvoedhulp Zeeland.
- Kramer, M. (2006). *Paraplu voor pleegouders in de juridische praktijk*. Amsterdam, Nederland: B.V. Uitgeverij SWP.
- Lazarus, R.S. & Launier, R. (1978). Stress-related transactions between person and environment. Zoals beschreven in Bastiaansen, P. (2001). *Belaste pleegouders en verscheurde pleegkinderen? Onderzoek naar de wijze waarop pleegouders de opvoedingssituatie beleven en pleegkinderen de relatie met het pleeggezin en het gezin van oorsprong beleven*. Zundert, Nederland: Drukkerij Vosselmans b.v.
- Leloux, H. & Weststrate, E. (2009). *Onderzoeksrapport. C-toets/P-toets afname binnen horizon (pleeg)zorg*. Rotterdam, Nederland: Stichting Horizon, instituut voor jeugdzorg en onderwijs.

Verkregen van <http://www.horizon-jeugdzorg.nl/upload/documents/PDF/Rapportage%20C-toets%20en%20P-toets%202008%20VASTGESTELD.pdf>.

MacGregor, T. E., Rodger, S., Cummings, A. L., & Leschied, A. W. (2006). The needs of foster parents: a qualitative study of motivation, support and retention. *Qualitative Social Work*, 5, 351-368.

Matthews, G., & Deary, I. J. (1998). *Personality traits*. Cambridge: Cambridge University Press.

Miars, R. D., Tracey, T. J., Ray, P. B., Cornfeld, J. L., O'Farrell, M., & Gelso, C. J. (1983). Variation in supervision process across trainee experience levels. *Journal of Counseling Psychology*, 30, 403.

Najavits, L. M., & Strupp, H. H. (1994). Differences in the effectiveness of psychodynamic therapists: A process-outcome study. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 31, 114-123.

Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP; 2007). *Visanota ontwikkeling ondersteuning aan pleeggezinnen. Aanbod aan de samenleving*. Verkregen op 2 januari, 2012, van www.denvp.nl.

Nijon, S. (2000). Pleegzorg op de politieke agenda. *Mobiel, tijdschrift voor pleegzorg*, 4.

Nixon, S. (1997). The limits of support in foster care. *British Journal of Social Work*, 27, 913-930.

Pleegzorg Nederland. (2011a). *Factsheet pleegzorg 2010*. Utrecht, Nederland: Pleegzorg Nederland. Verkregen van <https://www.pleegzorg.nl/over-pleegzorg/factsheet/>

Pleegzorg Nederland. (2011b). De wet op de jeugdzorg in grote lijnen. [Abstract].

Ploeg, J., van den & Scholte, E. (2008). *Gezinsvragenlijst (GVL)* Springer.

Raad, B. de, & Doddema-Winsemius, M. (2006). *De big 5 persoonlijkheidsfactoren: Een methode voor het beschrijven van persoonlijkheidseigenschappen* Uitgeverij Nieuwezijds.

Rees, R. & Wallace, A. (1982). *Verdicts on social work*. Edward Arnold, London.

Rhodes, K. W., Orme, J. G. & Buehler, C. (2001). A comparison of family foster parents who quit, consider quitting, and plan to continue fostering.

Sanchirico, A., Lau, W. J., Jablonka, K. & Russel S. J. (1998). Foster parent involvement in service planning: does it increase job satisfaction? *Children and youth services review*, 20, 325-346.

Schreurs, N. & Sleuwen, E. van (1994). *Begeleiding van pleeggezinnen. Een exploratief onderzoek naar de visie van pleegouders op begeleiding*. Zoals beschreven in Bastiaensen, P. (2001). *Belaste pleegouders en verscheurde pleegkinderen? Onderzoek naar de wijze waarop pleegouders de opvoedingssituatie beleven en pleegkinderen de relatie met het pleeggezin en het gezin van oorsprong beleven*. Zundert, Nederland: Drukkerij Vosselmans b.v.

Shulman, L. (1995). Supervision and consultation. *Encyclopedia of Social Work*, 3, 2372-2379.

- Shulman, L. (2006). The clinical supervisor-practitioner working alliance. *The Clinical Supervisor*, 24, 23-47.
- Stichting Alexander & VBOC LVG (2011). Hij zou een keer moeten komen kijken. Een landelijke analyse van de Cliëntentevredenheidsonderzoeken bij 18 orthopedagogische Behandelcentra met de C-toets OBC ®. Verkregen op 2 juli 2011, <http://www.lvgnet.nl/vobc/pdf/Landelijke%20rapportage%20c-toets%20OBC%20aangepast.pdf>.
- Stichting Pleegouderssupport Zeeland (2007). *Pleegzorgdocument. Kinderen Helpen Het Leven Te Leren*. Verkregen van www.pleegouderssupportzeeland.nl.
- Stichting Pleegwijze(r) (2011). @ *Nieuwsbrief. Eerste editie van dit seizoen, vol plannen en belangrijke data!* Verkregen op 11 november, 2011, van <http://www.pleegwijzer.nl/Nieuwsbrieven/2011/nieuwsbrief%20september%202011.pdf>.
- Strijker, J. (2006). *Pleegzorg, overzicht van wetenschappelijk onderzoek*. Utrecht, Nederland: Stili Novi.
- Strijker, J. & Zandberg, T. (1999). *Pleegzorg in Nederland. een beschrijving van de populatie*. Maastricht, Nederland: Shaker.
- Thoburn, J. (1994). *Child placement: principles and practice*. Ashgate Publishing, Aldershot.
- Triseliotis, J., Borland, M. & Hill, M. (1998). *Fostering good relations: a study of foster care and foster carers in Scotland*. Scottish executive central research unit, Edinburgh.
- Uitslag, S. (2011). *Positie pleegouders. Tweede kamer debat 9 juni 2011*. Verkregen op 21 december, 2011, van http://publitiiek.nl/debat/positie_pleegouders_09-06-2011/1.
- Vermulst, A. A. (2009). De Quick big five (QBF) persoonlijkheidsvragenlijst. *Decaan & mentor*, 7, 32-35.
- Werf, L. J. v. d. (2009). Over bejegening en begeleiding. Schijndel: Signal symposia.
- XS2Quality (2008). *Rapportage onderzoek cliënttevredenheid 2008 Stichting AZZ. Onderdeel pleegzorg*. Verkregen op 28 april, van www.Juvent.nl.

Bijlage I Interview

Als eerste hartelijk dank dat u mee wilt werken aan het onderzoek en dit interview.

Eerst even wat praktische dingen die geregeld moeten worden.

Ik zou dit interview graag op willen nemen met een voicerecorder, zodat ik dit later na kan luisteren. Het interview wordt opgenomen en daarna uitgetypt en geanalyseerd. De interviews op zowel papier als de voicerecorder zullen vertrouwelijk behandeld worden. De interviews zullen anoniem verwerkt worden in mijn scriptie en de opname wordt na uittypen verwijderd.

En zou ik citaten uit dit interview mogen gebruiken in mijn scriptie? Dit gebeurt geheel anoniem, zodat niet terug te halen is dat u dit gezegd heeft.

Het interview duurt ongeveer een uur.

Als er vragen zijn in dit interview die u liever niet beantwoord, bijvoorbeeld om persoonlijk redenen, heeft u recht om te passen. Dan zullen we doorgaan naar de volgende vraag.

U heeft de vragenlijst voor dit onderzoek al ingevuld. Dat ging onder andere over uw tevredenheid over manier waarop de pleegzorgbegeleider en de voogd van uw pleegkind met u omgaan.

Met dit interview wil ik te weten komen wat u goed vindt gaan in de bejegening door de pleegzorgbegeleider en de voogd, wat beter kan en hoe u het als pleegouder graag zou willen.

De vragenlijst ging over de pleegzorgbegeleider en de voogd op dit moment. In het interview wil ik het ook hebben over eventuele eerdere ervaringen, tijdens de zorg voor dit pleegkind of misschien al eerdere pleegkinderen. Ik zal duidelijk aangeven wanneer ik vraag naar de ervaring met deze pleegzorgbegeleider of voogd of als ik naar eerdere ervaringen vraag.

Ik wil eerst een algemene vraag over bejegening stellen. Daarna wil ik het over de bejegening door de pleegzorgbegeleider hebben. Dan over de bejegening door de voogd van het kind. En als laatste wil ik graag weten hoe u de samenwerking tussen beide ervaart.

Heeft u nog vragen?

Wilt u toestemming geven voor het opnemen met de voicerecorder, het gebruik van citaten in mijn scriptie en verklaren dat u voldoende geïnformeerd bent over dit interview?

Ik wil graag beginnen met een algemene vraag. Dit onderzoek gaat over bejegening en blijkt dat dit een lastig woord is waar veel verschillende betekenissen van zijn.

1. Wat verstaat u onder bejegening in het algemeen (dus niet per se door de pleegzorgbegeleider of de voogd)?

Uit de literatuur blijkt ook dat een eenduidige definitie van bejegening moeilijk te vinden is, maar ik versta onder bejegening:

De manier waarop men zich tegen iemand gedraagt. Zich op een bepaalde wijze jegens iemand of iets gedragen.

Hoe men met iemand om wil gaan, komt tot uiting in de attitude, de houding en het gedrag van die persoon.

In dit onderzoek gaat het dus om de manier waarop de pleegzorgbegeleider of de voogd zich tegen u gedraagt.

Wij hebben allemaal waarden en normen over hoe wij vinden dat je met anderen om moet gaan.

2. Wat vindt u belangrijke aspecten van de manier waarop mensen met u omgaan?

- a. Hoe vertaalt u die aspecten naar concreet handelen?
- b. Hoe ziet dat eruit?
- c. Wat voor gedrag ziet u dan?
- d. Wat doet hij dan?
- e. Uit wat voor gedrag blijkt die bejegening/manier van omgang?

Nu ik weet wat u belangrijk vindt bij bejegening, wil ik graag doorgaan op uw eigen ervaringen met de pleezorgbegeleider. U heeft de vragenlijst ingevuld over de pleezorgbegeleider die u nu heeft.

3. Hoe ervaart u de manier waarop de pleezorgbegeleider met u omgaat?
 - a. Bent u tevreden met de manier waarop hij/zij met u omgaat?
 - b. Wat maakt dat u wel/niet tevreden bent?

U heeft meerdere pleegkinderen/pleezorgbegeleiders gehad in het verleden.

4. Heeft u met hen dezelfde ervaringen?
 - a. Hoe heeft u de omgang met die pleezorgbegeleiders ervaren?
 - b. Zit er verschil in hoe zij met u omgingen en hoe de pleezorgbegeleider dat nu doet?
 - c. Wat maakt dat de ervaring niet/wel overeenkomt?
5. Wat vindt u fijn gaan in de manier waarop pleezorgbegeleiders met u (zijn) omgegaan?
 - a. Wat maakt dat u tevreden bent met manier waarop hij/zij met u omgaan?
 - b. Wat doet dat met u?
 - c. Kunt u concrete voorbeelden noemen?
 - d. Hoe ziet dat eruit? Wat doet hij dan?
6. Wat vindt u minder fijn gaan in de manier waarop pleezorgbegeleiders met u (zijn) omgegaan?
 - a. Wat maakt dat u minder tevreden bent over de manier waarop hij/zij met u omgaat?
 - b. Wat doet dat met u?
 - c. Kunt u concrete voorbeelden noemen?
 - d. Hoe ziet dat eruit? Wat doet hij dan?

Deze vragen ging over uw ervaringen.

Ik wil ook graag weten hoe pleegouders het liefst bejegend willen worden.

7. Hoe zou u het liefst zien dat pleezorgbegeleiders met u omgaan?
 - a. Welke manier van omgaan heeft u nodig om een goede pleegouder te zijn?
 - b. Hoe ziet dat eruit?
 - c. Wat doet dat met u?

Soms zijn pleegouders niet tevreden met de manier waarop de pleezorgbegeleider met hen omgaat.

8. Wat voor bejegening door de pleezorgbegeleider zou maken dat u stopt als pleegouder?
 - a. Wat voor gedrag?

Deze vragen gingen over de pleezorgbegeleider. Als pleegouder heeft u vaak te maken met de voogd van het pleegkind. Bij het ene kind in grotere mate dan bij het andere kind. Deze vragen gaan weer over uw eigen ervaringen op dit moment (en uit uw verleden).

9. Hoe ervaart u de manier waarop de voogd van uw pleegkind nu met u omgaat?
 - a. Bent u tevreden met de manier waarop hij/zij met u omgaat?
 - b. Wat maakt dat u wel/niet tevreden bent?

U heeft meerdere pleegkinderen/voogden gehad in het verleden.

10. Hoe heeft u de omgang met die voogden ervaren?
 - a. Zit er verschil in hoe zij met u omgingen en hoe de voogd dat nu doet?
 - b. Wat maakt dat de ervaring niet/wel overeenkomt?
11. Wat vindt u fijn gaan in de manier waarop voogden met u (zijn) omgegaan?
 - a. Wat maakt dat u tevreden bent met manier waarop hij/zij met u omgaan?
 - b. Wat doet dat met u?
 - c. Kunt u concrete voorbeelden noemen?
 - d. Hoe ziet dat eruit? Wat doet hij dan?
12. Wat vindt u minder fijn gaan in de manier waarop voogden met u (zijn) omgegaan?
 - a. Wat maakt dat u minder tevreden bent over de manier waarop hij/zij met u omgaat?
 - b. Wat doet dat met u?
 - c. Kunt u concrete voorbeelden noemen?

- d. Hoe ziet dat eruit? Wat doet hij dan?

Deze vragen gingen over uw eigen ervaringen.

Ik wil ook graag weten hoe pleegouders het liefst bejegend willen worden door de voogd. U heeft waarschijnlijk ander contact met een voogd dan met een pleegzorgbegeleider.

13. Hoe zou u het liefst zien dat voogden met u omgaan?
- Welke manier van omgaan heeft u nodig om een goede pleegouder te zijn?
 - Hoe ziet dat eruit?
 - Wat doet dat met u?

Soms zijn pleegouders helemaal niet tevreden met de manier waarop de voogd met hen omgaat.

14. Wat voor bejegening door de voogd zou maken dat u stopt als pleegouder?
- Concreet gedrag?

Deze vragen gingen eerst over de pleegzorgbegeleider en de voogd apart. En vooral over de manier waarop zij met u omgaan. Ik wil graag weten hoe u de samenwerking tussen de voogd en de pleegzorgbegeleider ervaart en de manier waarop zij samen naar u toe treden.

15. Hoe ervaart u de samenwerking tussen de pleegzorgbegeleider en de voogd?
- Werken zij samen?
 - Hoe ziet dat eruit? Wat doen zij dan?
 - Wat is uw positie daarin?
 - Heeft u wel eens het gevoel dat u tussen hen in staat?
 - Het kan bijvoorbeeld zijn dat de pleegzorgbegeleider en de voogd tegenstrijdige adviezen geven. Hoe gaat u daarmee om?

Nu hebben we het gehad over hoe u de manier waarop de pleegzorgbegeleider en de voogd met u omgaan, ervaart. Uit onderzoeken blijkt dat er verschillende dingen zijn die de manier waarop wij iets ervaren, beïnvloeden.

16. Heeft u het idee dat er dingen zijn die beïnvloeden hoe u de bejegening ervaart?
- Bijvoorbeeld als u een drukke dag heeft gehad, dat een minder fijne manier van omgang u eerder irriteert.
 - Of wanneer uw pleegkind meer probleemgedrag vertoont of u meer stress en zorgen heeft om uw pleegkind.
17. Heeft u het idee dat er dingen zijn die de bejegening beïnvloeden?
- Bijvoorbeeld andere normen en waarden over de opvoeding.

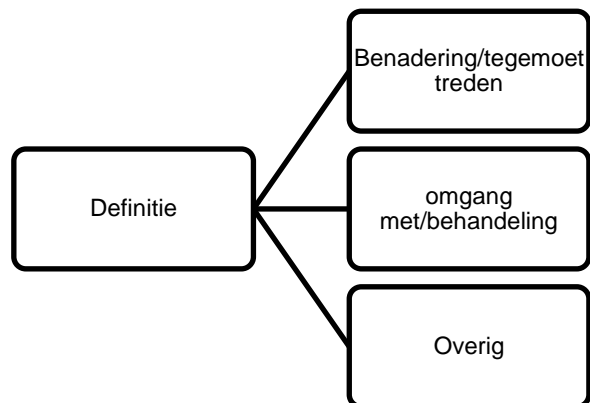
Dit was het interview. Dit waren de vragen die ik wilde stellen.

Heeft u nog vragen, opmerkingen of tips?

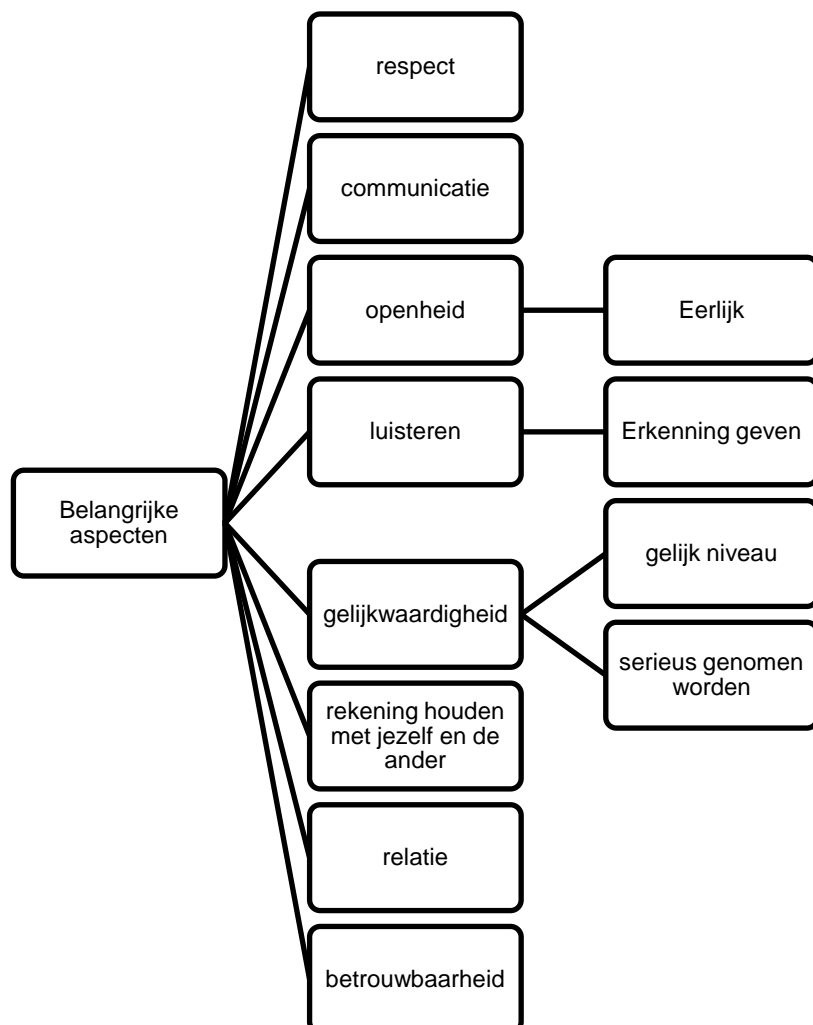
Ik zet nu de voicerecorder uit en dan is het interview afgelopen. Nogmaals hartelijk dank voor uw medewerking!

Bijlage II Codebomen

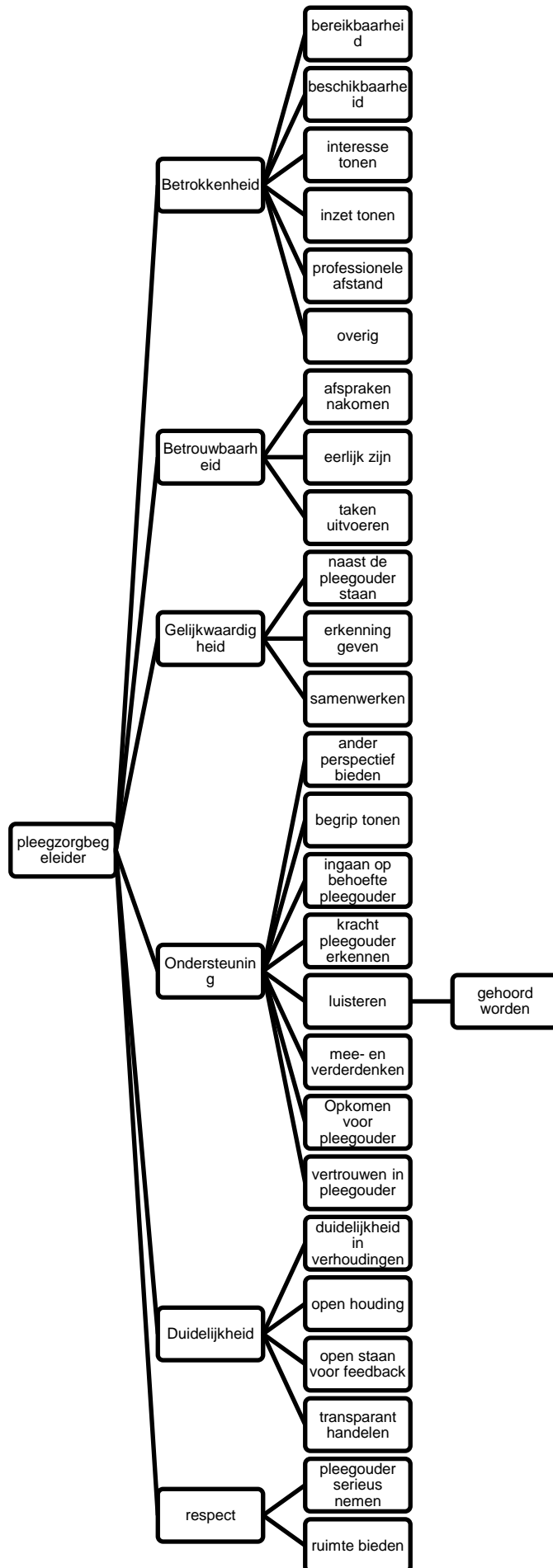
Codeboom definitie

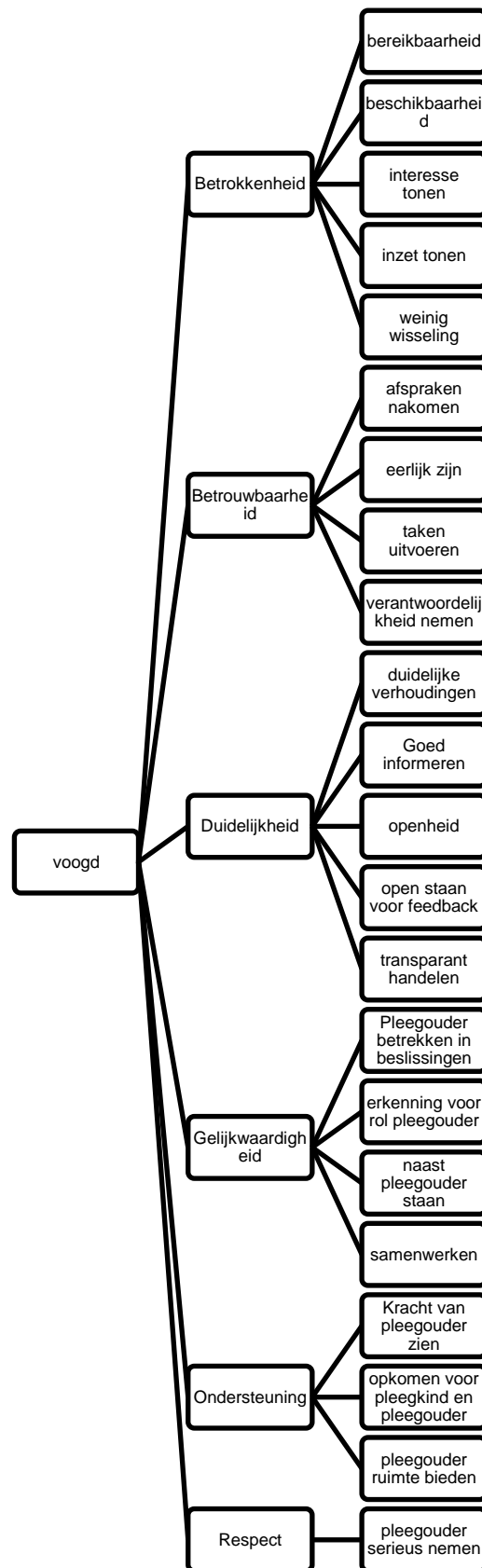
Codeboom belangrijke aspecten

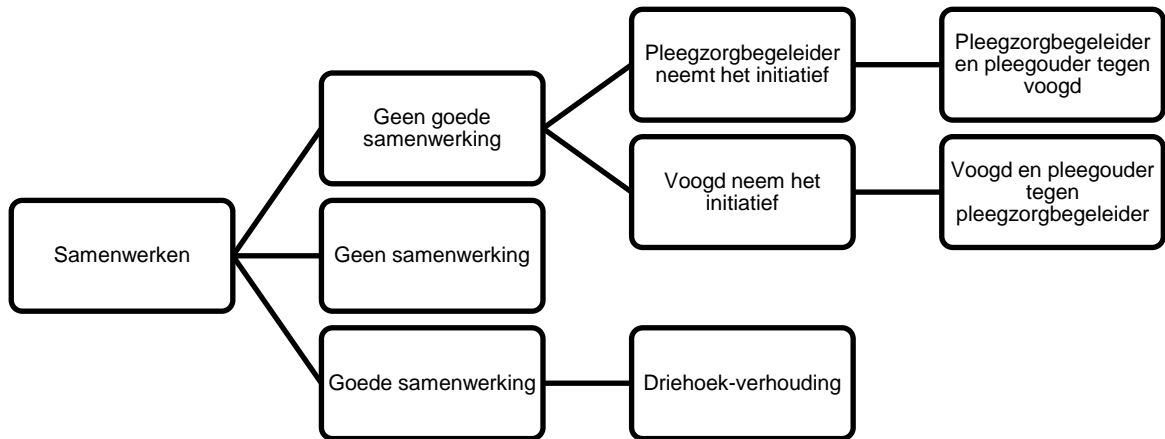
Codeboom pleegzorgbegeleider

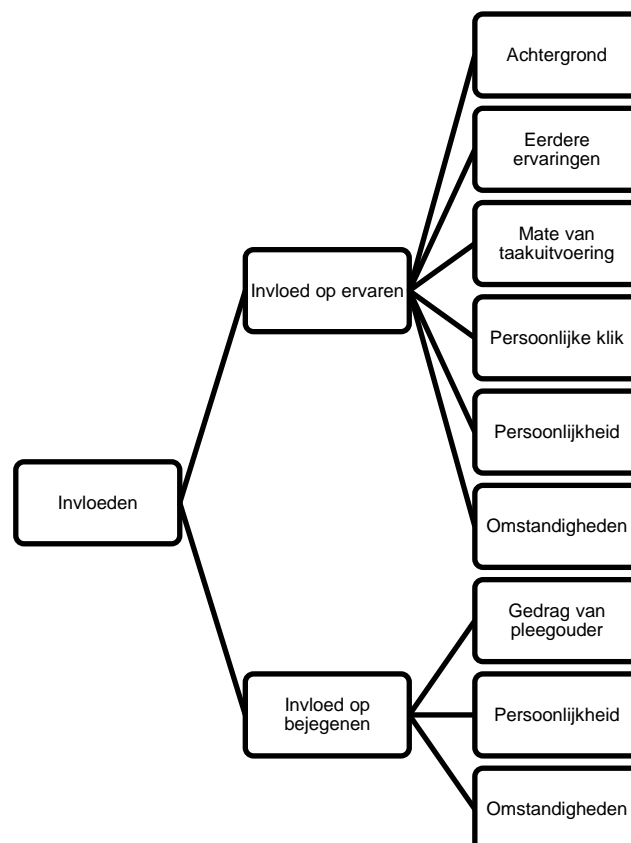
Codeboom voogd

Codeboom samenwerking

Codeboom invloeden

Bijlage III Verslag Stichting Pleegouderssupport Zeeland

Stichting pleegouderssupport Zeeland is een belangenvereniging voor pleegouders in Zeeland. Begin 2005 is de stichting opgericht door een groep Zeeuwse pleegouders, met als doel versterking van de positie van pleegouders in Zeeland.

Stichting pleegouderssupport Zeeland omschrijft pleegzorg als ‘het kind helpen het leven te leren door anderen dan de eigen ouders’ (Stichting Pleegouderssupport Zeeland, 2007). Het pleeggezin biedt een omgeving waarin acceptatie, stabiliteit en continuïteit aanwezig zijn, en op grond daarvan ziet de stichting pleegouders als *de producenten van pleegzorg*.

Pleegouders mogen verwachten dat zij in de moeilijke taak die zij hebben, ondersteund worden om deskundigheid op te bouwen. De pleegzorgorganisaties waar pleegouders door begeleidt worden, moeten zowel deskundigheidsbevordering als kwaliteitsbewaking bieden. Pleegouders moeten deze ‘bemoeienis’ ervaren als ondersteuning en niet als belemmering in de zorg voor het pleegkind (Stichting pleegouderssupport Zeeland, 2007). Want zoals geschreven staat in het Pleegzorgdocument (Stichting pleegouderssupport Zeeland, 2007): *‘Pleegouders die bewust hun rol invullen, zijn steeds beter in staat zelf te bepalen wat ze nodig hebben om te groeien in hun rol als pleegouder.’*

Stichting pleegouderssupport Zeeland wenst en zet zich in voor een beter aanzien van het pleegouderschap; een duidelijkere en betere positie van de pleegouder; een systeem van evenwaardige verhoudingen in het pleegouderschap en taakverlichting door het bieden van activiteiten en projecten die de pleegzorgsituatie positief beïnvloeden.

De organisatie bestaat uit vier onderdelen (www.pleegouderssupportzeeland.nl):

1. De projectgroep. Een projectgroep bestaat uit een aantal mensen die zich willen inzetten voor een specifiek onderwerp betreffende de ondersteuning van pleegouders.
2. De activiteitengroep. In de activiteitengroep komen alle projectgroepen die in Zeeland bestaan samen. Vanuit iedere projectgroep is iemand in de activiteitengroep vertegenwoordigd. In de activiteitengroep wordt informatie uitgewisseld tussen de projectgroepen en tussen initiatiefgroep en projectgroepen.
3. De initiatiefgroep. De initiatiefgroep is een platform waar allerlei lijnen met elkaar worden verbonden: praktische initiatieven aan beleidsmatige ontwikkelingen, trends in contacten aan werkzaamheden van projectgroepen etc. Mogelijkheden voor nieuwe projectgroepen worden actief verkend en geïnitieerd.
4. Het bestuur. Het bestuur draagt eindverantwoordelijkheid. Het werk ligt vooral op het gebied van toetsen van voorstellen op doelstelling en visie en het nemen van besluiten.

De positie van pleegouders wil de stichting versterken door deskundigheidsbevordering door middel van trainingen en cursussen; het geven van informatie en advies aan pleegouders en instellingen die betrokken zijn bij pleegzorg; activiteiten aanbieden waarmee de onderlinge contacten tussen pleegouders vergroot worden en door het opzetten van projecten die het werk van de pleegouder ondersteunen (Stichting pleegouderssupport Zeeland, 2007).

Pleegouders hoeven geen lid te worden van de organisatie om deel te nemen aan activiteiten en projecten.

Bijlage IV Verslag kennismaking met de praktijk van Stichting Pleegouderssupport Zeeland

Sinds december 2011 ben ik actief geweest binnen Stichting pleegouderssupport Zeeland. In het begin bestonden mijn activiteiten voornamelijk uit het bijwonen van vergaderingen, om zo de handelswijze en de organisatie beter te leren kennen. Ik ben voornamelijk aanwezig geweest bij het overleg met de initiatiefgroep. Alle initiatieven en projecten werden besproken en geëvalueerd. Ook is vanuit de initiatiefgroep de vraag naar het onderzoek ontstaan.

Ik heb verschillende projecten bijgewoond. Zo heb ik een cursus-avond bijgewoond, waarbij pleegouders getraind werden in de omgang met hun puber-pleegkind. Ik heb een thema-avond en een koffie-contact voor pleeg-grootouders bijgewoond. Door deze avonden heb ik contact gemaakt met pleegouders en hun ervaringen kunnen horen. Hier heb ik veel van geleerd.

Naast het bijwonen van de vergaderingen, cursussen en andere projecten, kreeg ik ook een aantal individuele taken. Zo heb ik een notitie geschreven voor een nieuw op te zetten project 'respite care'. Dit is een project waarin een netwerk van pleegouders opgebouwd wordt, dat elkaar steun biedt door af en toe het pleegkind van de ander op te vangen. Zo worden pleegouders voor een moment ontlast en kunnen pleegouders, het pleeggezin en het pleegkind tot rust komen. Uit de praktijk blijkt dat pleegouders dit erg zouden waarderen. Er moest voor dit project een opzet gemaakt worden voor hoe dit project uitgevoerd ging worden, zodat dit voorgelegd kon worden aan de pleegzorgorganisatie en de provincie.

Daarnaast heb ik, in samenwerking met een collega-student, een thema-avond georganiseerd over seksualiteit bij pleegkinderen. Vooraf is bij pleegouders geïnformeerd wat voor hen interessant en belangrijk was om te behandelen. Op basis daarvan hebben we de avond opgezet. Het geven van deze thema-avond was erg leerzaam.

Door de ervaringen die ik heb opgedaan met pleegouders tijdens de activiteiten binnen deze stichting heb ik leren zien hoe pleegouders te werk gaan, hoe zij de pleegzorgpraktijk graag zouden zien en hoe zij in het pleegouderschap staan.

Ik heb me verbaasd over de daadkracht waar deze stichting mee werkt. Ideeën die worden opgevat worden zeer snel uitgewerkt, aangepakt en geregeld. Ik merkte dat de stichting op deze manier de pleegouders goed kan ondersteunen en gemakkelijk en snel kan ingaan op de behoefte van de pleegouders. Bij de pleegzorgorganisatie kan minder gemakkelijk ingegaan worden op de individuele behoefte van pleegouders, omdat de organisatie verbonden is aan vele regels en procedures.

Ik heb ontzettend veel geleerd in de afgelopen periode waarin ik mee mocht draaien in een stichting die zich inzet om de pleegouders te ondersteunen. Hoewel de pleegouder in de schijnwerper van de stichting staat, heeft alle inzet uiteindelijk het doel het pleegkind de beste zorg te kunnen bieden. De passie die deze stichting heeft voor de pleegouder, het pleeggezin en het pleegkind is duidelijk zichtbaar en is zeer besmettelijk!